

**XXI. OTDK
TANTÁRGYPEDAGÓGIA,
OKTATÁSTECHNOLÓGIA
SZEKCIÓ**

1993. április 5--7.

EGER
Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola

VIDEOPROGRAMOK FELHASZNÁLÁSI LEHETŐSÉGEI A BIOLÓGIA ÓRÁN

Patyi Gábor

IV. évf., biológia--testnevelés szak

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged

Témavezető: dr. Szolnoky Jenő

Dolgozatom alapötletét az adta, jelenleg nem találunk forgalomban olyan filmeket, amelyeket eredményesen fel tudnánk használni a biológia oktatásában. Ezért olyan filmek készítésébe kezdtem, amelyek a következő kritériumoknak felelnek meg:

- a) 3--5 percnél nem hosszabb,
- b) szorosan kapcsolódnak az óra anyagához, oda könnyen beépíthetőek,
- c) érdekes, szemléletes, látványos.

A dolgozatomban ezen programok készítésének néhány alapvető technikai feltételének megismerése mellett, vizsgálom azokat a didaktikai helyzeteket, amelyeknél ezen a videoprogramok a lehető legtöbbet nyújtanak: a tanulás ismeretszerzésében, a bevésés-, rögzítés folyamatában, az ellenőrzés során. Arra is keresem a választ, hogy milyen tartalmi struktúra felelhet meg az oktatás különböző szintjein való felhasználhatóságának.

Megjelent a Főiskola műszaki gondozásában
A kiadásért felelős: dr. Hauser Zoltán

Készült az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola nyomdájában
Felelős vezető: Budavári Sándor

SZEMLÉLET ÉS KÉPESSÉGFEJLESZTÉS A KÖRNYEZETVÉDELMI NYÁRI
TÁBOROKBAN

Várkonyi Attila

IV. évf., biológia--testnevelés szak

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged

Témavezető: dr. Szolnoky Jenő

Már évek óta részt veszek környezetvédő nyári táborok munkájában, lakóhelyemen, a kunszentmártoni Deák F. Ált. Isk. szervezésében. A nyári táborok olyan képességek fejlesztésére adnak lehetőséget, amelyekre az iskola kevésbé képes. Az iskolában elsajátított képességeket a tanulók a gyakorlatban is alkalmazhatják. A tábori forma ezen kívül lehetővé teszi a tanulók önállóságának fejlesztését, közösségi normák, magatartások gyakorlását is. A tanulói képességek fejlesztése mellett a tábor másik célja a Körös-völgy és környéke élővilágának megismerése, az itt élő növény és állatfajok leírása. A szakmai program jelentős része az önálló tanulói tevékenységen alapuló ismeretszerzés volt. Az 1992-es nyári táborban a tanulók három szekcióban dolgoztak:

- növényvilág,
- ízeltlábúak,
- madárvilág.

Én a madarász szekció vezetője voltam. Az idei program érdekessége a "túlélési verseny" volt. A verseny folyamán nemcsak az volt a cél, hogy a tábor ideje alatt szerzett tárgyi tudást ellenőrizzük, hanem a gyerekek a győzelem érdekében képesek-e egymást segítve egy csapatá kovácsolódni.

KÖZÉPISKOLÁS TERMÉSZETRAJZ TANKÖNYVEK MAGYARORSZÁGON

1868--1924

Bán Sándor

V. évf., biológus--biológia--kémia tanári szak

József Attila Tudományegyetem, Szeged

Témavezető: dr. Nagy Lászlóné

E dolgozat egy nagyobb kutatás, "A középiskolai természetrajz oktatás története Magyarországon" c. témakör egy részterületével, a vonatkozó tankönyvek történetével kíván foglalkozni.

A dolgozat bevezetése a tantárgytörténet diszciplináris kérdéseivel foglalkozik pedagógia-elméleti és az "Új történetírással" foglalkozó historiográfiai tanulmányok alapján. Ez a fejezet tartalmazza a téma kutatástörténeti adatait is. A dolgozat ezután rövid áttekintést ad a jelzett korszakot megelőző időszakok természetrajzi ismereteiről és módszertani törekvéseiről.

Az elemzés tárgyát az OPKM Tankönyvtára gyűjteményének megfelelő darabjai (kb. 50 kötet) képezik. Az elemzés módszereiben a dolgozat hármas vonalat követ. Egyrészt szakmódszertani alapon vizsgál egy-egy növény-, ill. állattani témakört. A második rész általános szempontú tankönyvelemzés a korabeli és a mai szakirodalom alapján (tananyag jellege és szerkezete, feldolgozási módja, illusztrációk, stílus, tantervi homológiák). A harmadik rész kultúr- és társadalomtörténeti adalékokat kíván nyújtani.

A kutatási eredményeket tankönyvírók, tantárgytörténettel foglalkozók, valamint kultúrtörténészek és felhasználhatják.

A SZÁMÍTÁSTECHNIKA ALKALMAZÁSA A BIOLÓGIA TANÍTÁSÁBAN

Juhász Judit

1992-ben végzett biológia--technika szak

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger

Témavezető: Vizslán László

1988-tól 1992-ig voltam az egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola biológia--technika szakos hallgatója.

Biológia tantárgypedagógiai és számítástechnikai tanulmányaim, valamint a tanítási gyakorlatok során felmerült, mennyi problémát jelent jó összefoglaló-rendező feladatokat összeállítani a gyermekek számára.

Dolgozom e munka megkönnyítését szolgálja. Célja: új ismeretek feldolgozása, gyakorlás, rögzítés, számonkérés során is felhasználható feladatsorok összeállítása. Olyanoké, amelyekkel a gyermekek önállóan, tanári irányítás nélkül is dolgozhatnak, de felhasználhatók a tanórákon, szakköri foglalkozásokon, tanulószobákban is.

A dolgozat néhány példára korlátozódik, de jól bemutatja, hogy a számítógép ezen területen is felhasználható. Kicsiny része az előttünk álló lehetőségeknek, ízelítőként, útmutatóként szolgál.

Az általános iskolai tananyag két témakörét dolgozza fel, és ezekhez kínál feladatokat: Az egyik témakör "A hegyvidéki erdőségek élővilága" az 5. osztályos, a másik a "Távoli tájak természetes élővilága" a 6. osztályos tananyagból.

A programcsomag jelenleg is fejlesztés alatt áll. A cél: azon alapprogram fejlesztése, tökéletesítése, amely tartalmazza a már meglévő két programban szereplő feladattípusok vázát, melyekre bármely témakör ismeretanyaga "ráültethető".

A programokhoz tartozó tananyagelemzések és a használati utasítás minden felhasználó munkáját jelentősen megkönnyíti.

SZÁMÍTÓGÉPES MODELLEK A BIOLÓGIA TANÍTÁSÁBAN

Kányási Csaba, Gál László

II. évf., számítástechnika szak

Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola, Szombathely

Témavezető: Szalay László és Horváth Miklós

A dolgozat IBM PC-kompatibilis számítógépen futó programokat tartalmazza. Ezen programok alkalmasak az általános iskolákban arra, hogy megkönnyítsék bizonyos evolúcióval kapcsolatos fogalmak kialakítását, megértését. Ilyen fogalmak pl.: mutáció, szelekció, alkalmazás, környezeti változás. A számítógépes modell lehetőséget ad arra, hogy a szelektív nyomást, a mutációs rátát, a környezeti változás sebességét, a génekben tárolható információ nagyságát megadjuk. A modell működtetése során a tanulók ezen értéket változtathatják, és figyelemmel kísérhetik, hogy hogyan változik a modellezett rendszer viselkedése. A program futtatása során nyert információk grafikus és numerikus formában kerülnek kijelzésre.

A dolgozat tartalmazza a programok használati utasítását, valamint felhasználási javaslatokat is ad.

MOZGÁSSÉRÜLT GYERMEKEK ÁLTALÁNOS ISKOLAI OKTATÁSÁNAK
LEHETŐSÉGEI, NEHÉZSÉGEI

Andrássy Katalin

1992-ben végzett

Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Győr

Témavezető: dr. Gönczöl János

A szerző téma iránti érdeklődését a családban élő mozgásfogyatékos édesapa sorsa, valamint a Győri Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolán mozgássérült gyermekek körében szerzett tapasztalatok keltették fel. Speciálkollégiumi hallgatóként 3 éven át vett részt mozgássérült és halmozottan sérült tanulók sportfoglalkozásának szervezésében és lebonyolításában, eközben Budapesten speciális gyógytornász mesterképző tanfolyamot is elvégzett. Témaválasztása azonban túlmutat személyes érdeklődésén. Közvetlen és tágabb környezetünkben egyre több olyan személlyel találkozhatunk, akiket a természet valamilyen fogyatékossgal sújtott, s köztük szép számmal találunk *gyermeket* is. Problémáik mellett azonban nagyon sokszor megyünk el érzéketlenül.

A szerző megpróbálja körbejárni a mozgássérült gyermekek speciális gondjait, feltárni és felhívni rájuk a figyelmet. Vizsgálódásai, melyek elsősorban Győr-Sopron megyei tanulóira terjedtek ki, rámutatnak arra, hogy a (mozgás) fogyatékos gyermekekkel való foglalkozás fontos társadalmi, szociális és szociálpolitikai kérdés, amely a jelenleginél *több figyelmet igényel*. E gyermekek nevelésének nehézségeit legtöbbször sajnos csak azok ismerik, akiket a probléma személyesen is érint. A szerző dolgozatában publikussá teszi a leggyakrabban felmerülő gondokat.

Vizsgálódásai rámutatnak, hogy a pedagógusképzés az integrált nevelés problémakörével alig, vagy csak érintőlegesen foglalkozik, pedig tudatosan megalapozott pedagógiai ráhatásokkal enyhíteni lehetne a tanulók szocializációs nehézségein. Ennek indoklásául nyugati államok példái szolgálnak.

A dolgozatban élesen vetődik fel a felelősség kérdése. a tanulmány a kérdéskör komplex feltárásával, lehetséges megoldások felvetésével felhívhatja a figyelmet a mozgássérültek gondjainak érzékenyebb kezelésére.

HELYTELEN EGÉSZSÉGÜGYI SZOKÁSOK MÉRSÉKLÉSE AZ ISKOLAI
OKTATÓ-NEVELŐ MUNKA SEGÍTSÉGÉVEL

Scheuerné Somogyi Katalin

Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Győr

Témavezető: dr. Jámbor Balázs

A tanuló ifjúság körében az egészséges életmódra nevelés csak a család, a pedagógusok és az egészségügyi dolgozók együttes nevelő munkájából születhet meg.

A dolgozatomban bemutattam a csetényi iskola felső tagozatos tanulóinak egészségi kultúráját, szokásait.

Az elkészített felmérés alapján kiszűrtem a hibákat, és ennek alapján megpróbáltam javaslatot tenni arra vonatkozóan, hogyan lehetne a helytelen szokásokat megelőzni, illetve javítani rajtuk.

Bemutattam, hogy mit tehetünk az egészségnevelés érdekében kisiskolás korban a tanórákon, és ezt hogyan folytathatjuk a felső tagozatban; milyen lehetőségeket rejtenek az egyes tanórák az egészséges életmódra nevelés tekintetében.

Javaslatot tettem az egészség nevelés terén mit tehetünk a napközi otthonban; és a szülőkkel, egészségügyi dolgozókkal karöltve.

Az iskolai munka egészét hassa át az egészséges életmódra nevelés.

Az oktató-nevelő munka során tanulja meg a gyermek a szerzett ismereteket összekapcsolni a gyakorlattal.

A pedagógus végezze el a magatartás kontrollját, a tapasztalt negatívumok korrekcióját.

Meg kell tenni minden annak érdekében, hogy tanulóink egészséges, edzett felnőttekké váljanak.

MOZGÁSSÉRÜLT ÉS EGÉSZSÉGES GYEREKEK KORAI INTEGRÁCIÓJÁNAK TAPASZTALATAI

Farkas Csilla és Székely József
III. évf., testnevelés--földrajz szak
Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger
Témavezető: Miklovitz Lászlóné

Az integráció sikerességét hátráltatják előítéletek, pedagógiai hagyományok, tárgyi- és személyi feltételek hiánya. A hazai integrációs törekvések megsegítésére és a mozgásfogyatékosok eredményes testi nevelésének elősegítésére négy éve közös gyermektornán foglalkoztatjuk az egészséges és sérült kisgyerekeket.

Tevékenységünk célja olyan egészségnevelő és testi nevelési modell szervezeti és tartalmi megvalósítása, amelyben a különböző típusú mozgásfogyatékos és nem fogyatékosok szabadidős integrált nevelése történik.

Dolgozatunkban foglalkozunk: a biológiai sérült és emberkép összefüggéseivel. A jelentkező mechanizmusokkal mozgássérült gyerekek esetében. A szenzoros integrációban keletkezett "másságról". Az alkalmazott mozgásprogramokról, és azok szerepéről. Egy foglalkozás felépítéséről és a motiváció szerepéről. Két kisgyermek példájával, azt a fejlődést kívánjuk bemutatni, amit az integrációs tornával az egészséges életmód szemlélet és életmód program pozitív alakulásában értünk el.

Összefoglaljuk a szabadidős integrációs nevelési lehetőségek előnyeit, azzal a céllal, hogy minél többen vállalkozzanak e nemes feladatra.

AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS

Göbölös Szabó Csilla

óvónő

Vitéz János Tanítóképző Főiskola, Esztergom

Témavezető: dr. Magyar György

A különböző szakterületek (nevelés-oktatás, egészségügy stb.) már egzaktan igazolták azt a tényt, hogy a fejlődő gyermek szervrendszeri funkciói bizonyos érési időszakokban különösen érzékenyen válaszolnak a külső ingerekre. Az egészséges életmód szokásrendszerré való kialakítása már az óvodában kell, hogy megtörténjen.

A játékos formában alkalmazott rendszeres fizikai terhelés elválaszthatatlan a szervezet optimális működésétől és fejlődésétől, - fokozza szervezet alkalmazkodó és védekező képességét.

A különböző esztergomi, egeri óvodákban szerzett felmérési adatok, tapasztalatok alapján kerültek megfogalmazásra azon javaslatok, amelyek a biológiai fejlődés és a szokásrendszer együtthatását biztosítják a kisgyermek számára. A dolgozatban nagyobb hangsúlyt kap a "valós élet"-re való felkészítés és a megkövetelt képességek fejlesztése a játék és örömszerzés mellett.

IZOLÁCIÓS ÉS KOMBINÁCIÓS GYAKORLATOK
(Prevenziót szolgáló gimnasztika VHS rendszerű video-oktatófilm)

Balogh Éva és Hanczár Rita

IV. évf., testnevelés--biológia szak

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger

Témavezetők: Miklovitz Lászlóné és dr. Hauser Zoltán

A gyermek- és ifjúkori tartáshibák egyre növekvő száma közismert. A tartáshibák gyakran kiindulópontjai a későbbi súlyosabb elváltozásoknak és a csökkent teljesítőképességnek, amelyek komoly egészségi károsodásokhoz vezethetnek.

Az oktatófilmünkben bemutatott, -- prevenciát szolgáló izolációs -- és kombinációs gyakorlatokat a "mobilizálás - nyújtás - erősítés" hármas egységére alapozva építettük fel.

A módszertanilag egymásra épülő, újszerűen és ritmikusan kapcsolódó mozgáselemek elősegítik a helyes testtartás alakulását, a teljesítőképesség fokozását és a mozgásműveltség bővítését.

A filmen alapgyakorlatokat mutatunk be, amit a tanár és a diák továbbfejleszthet egyéni képességei és kreativitásának megfelelően. A gyakorlatok nemcsak a tanórai testnevelésnek, hanem a diáksportnak, a könnyített- és gyógytestnevelésnek, a mindennapos testedzésnek, az otthoni kondicionálásnak is igen hangulatos és hasznos eszközei.

KÖZÉSPÜLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOSOK ZENEI NEVELÉSE EGY NÉMET
MÓDSZER ALAPJÁN

Vető Anna

IV. évf., oligofrénpedagógia--tiflopedagógia szak

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, Budapest

Témavezető: Hatos Gyula

A németországi Heinrich Ullrich által kidolgozott színeskotta rendszerrel lehetővé vált, hogy középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekek is megtanulhassanak dallamhangszeren játszani. Ehhez nincs szükség öt vonalra, kulcsra, vagy előjegyzésekre, hanem csak a kotta és a hangszer sípjait, ill. húrjait jelölő színek egyeztetésére. Kilenc napos tanulmányutam után a módszert adaptáltam magyarra, és heti két alkalommal, 8 középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekkel 1992 februárjában elkezdtem a munkát. A kezdeti egyetlen hangból álló dalok után hamarosan két, ill. néhányan három különböző magasságú hangot tartalmazó dallamot is megtanultak "kottából" játszani. Emellett az éneklés, körjáték és ritmushangszerekkel való zenélés mindig fontos része a munkánkunk. A nyári zenei táborunk hatására továbbnőtt az érdeklődés a szülők és tanárok körein belül, ennek köszönhető, hogy mostanra a gyermekek létszáma 20-ra duzzadt.

A halmazottan sérült zenei nevelése iránti igény két újabb irányba teszi bővíthetővé a módszert: az értelmi fogyatékos autisták és az értelmi fogyatékos vakok zenei nevelése és terápiája irányába.

A NÉPHAGYOMÁNYRA ÉPÜLŐ ÓVODAI ZENEI NEVELÉS HELYZETE EGY
VIZSGÁLAT TÜKRÉBEN ÉS TOVÁBBFEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI

Gálné Virág Anikó és Mihály Erzsébet
III. évf., óvodapedagógus szak
Óvóképző Főiskola, Hajdúböszörmény
Témavezető: Ludánszki Lajosné

Hipotézisünk: Az óvodai gyakorlatban nem eléggé ismert az óvodai zenei nevelés hagyományőrző szerepe és a társadalmi, tudományos technikai változásokból adódó hiányosságok.

Célkitűzésünk: 1., A néphagyományra épülő óvodai zenei nevelés alakulásának vizsgálata a szakirodalom tükrében, elsősorban az 1953-tól induló Óvodai Nevelés folyóiratban megjelent cikkek, tanulmányok alapján.

2., Két megyére kiterjedt felmérés annak feltárása érdekében, hogy mindennapjainkban mi jellemzi az óvodapedagógusok zenei hagyományápoló munkáját, milyen új kezdeményezések vannak a hiányosságok megszüntetésére.

3., Éves terv készítése az óvodai zenei nevelés tartalmi továbbfejlesztésére, - a helyi forrásokat is figyelembe véve.

Alkalmazott pedagógiai vizsgálati módszerek: elméleti -- elemző módszer, kérdőíves felmérés, helyi népköltési dokumentumok tanulmányozása, minőségi, mennyiségi elemzés.

A feltárt óvodai felújításra való törekvés az Óvodai Nevelésben megjelent írások és önálló kiadványok szerint az utóbbi 3--4 évben került előtérbe. Néhány jó példától eltekintve, viszont ezekben igen kevés zenei folklór anyag van.

A rendelkezésünkre álló helyi forrásokat figyelembe véve az óvodai zenei nevelés tartalmi továbbfejlesztése érdekében népszokásokhoz fűződő, életkornak megfelelő példaanyagokat gyűjtöttünk és azok gyakorlati megvalósításához éves tervet készítettünk. A továbbfejlesztésre vonatkozó terveink többsége a jövőben kerül megvalósításra.

ZENEI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSÉNEK JÁTÉKOS LEHETŐSÉGEI A
ZENEÓVODÁBAN

Kovács Szilvia és Bálint Gabriella
III. évf.,
Óvóképző Főiskola, Hajdúböszörmény
Témavezető: Kiss Lászlóné

AZ ANGOL ÉS MAGYAR ZENEI NEVELÉS KISISKOLÁS KORBAN

Vígh Adrinne

III. évf., angol

Kölcsey Ferenc Tanítóképző Főiskola

Témavezető: Kéry Mihály

Dolgozatom témája az angol és a magyar zenei nevelés kisiskolás korban. A zenei nevelés megvalósulását 3 területen vizsgáltam. Ezek a következők:

- 1.) "Ének-zene" az általános iskolában. Itt részletesen ismertetem az 1992. aug. 1-jén hatályba lépett angol ének-zene követelményrendszert, valamint az "ének-zene" oktatás helyzetét Angliában az új oktatási törvény életbe lépése előtt.
- 2.) Az ifjúsági kórusok és kórusiskolák. Itt részletesen kitérek munkájukra, feladatukra, céljukra, működésükre.
- 3.) A hangszeroktatás, melynek során a zongoraoktatást kiemelten elemzem.

E 3 terület vizsgálatát azért tartottam fontosnak, mert specifikusak és szorosan kapcsolódnak egymáshoz és sok olyan elemmel találkoztam, amelyet saját munkámban is hasznosítani tudnék. A fentieket megelőzően kitérek a zene transzferenciájára, a Kodály-koncepció és más XX. századi zenei nevelési módszerek, irányzatok vázlatos ismertetésére. Ezt követően felvázolom az angol oktatási rendszert. A befejező részben röviden érintem a hazai szaksajtóban kialakult vitát a magyar zenei nevelés válságos helyzetéről és kiemelik néhány fontos elemet a jelenleg angol gyakorlatból, melyek felhasználása termékenyítő hatással lehetne zenei nevelésünkre. Dolgozatom mottója és vezérelve egy Kodály idézet: "Merítsünk az eredeti forrásokból. Ne legyünk szellemi gyarmata egy országnak sem, de mindegyiktől tanuljuk el, ami javunkra szolgál."

JELES NAPOK AZ ISKOLAI TANÉVBEN

Bujtás Tímea és Géring Klára

1992-ben végzett hallgatók

Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola, Szombathely

Témavezető: Németh István

A DALLAMHALLÁS FEJLŐDÉSE AZ ÓVODA ÉS AZ ISKOLA
KAPCSOLÓDÁSÁBAN

Fehér Szilvia

IV. évf., magyar--ének

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged

Témavezető: dr. Erdős Istvánné

Dolgozatom tárgyát a zenei képességek közül egyet, a dallamhallás fejlődésének vizsgálatát választottam az óvoda és az iskola kapcsolódásában. A témához szoros szálak fűznek. Szülőhelyemen, Nagyörösön végeztem el az Arany János Óvónői Szakközépiskolát, így tanulmányaim alatt volt lehetőségem megfigyelni az óvodás korú gyerekek képességeinek fejlődését. Főiskolai éveim alatt pedig az iskolás korban követhetem nyomon a képességek további alakulását.

Az iskolai ének-zene oktatás hatékonysága nagymértékben függ attól, hogy mennyire veszi figyelembe az óvodai évek alatt kialakult készségeket, képességeket.

Az óvodai nevelés igen színvonalas zenei programja mellett a tömegkommunikáció zenei formáló hatása is jelentős. A különböző zenei élmények spontán módon beépülnek a hallás, tonalitásérzék fejlődésébe is.

Ha megnézzük az általános iskola 1. osztályának dalanyagát, tapasztalhatjuk, hogy nem lép túl számottevően az óvodai nagycsoport szintjén. (Az első osztályos dalok 55 %-a megtalálható Forrai Katalin: Ének az óvodában című gyűjteményében.) Mi indokolja ezt az óvatosságot? Milyen mértékű a dallamhallás fejlődése ilyen körülmények között? Mik a képesség sajátos vonásai ebben az életkorban, és milyen módon vizsgálható maga a dallamhallás?

Ezek a kérdések inspirálták a vizsgálatot, amelynek előkészítéséről, lebonyolításáról és eredményéről dolgozatom beszámol.

AZ OPTIKA TANÍTÁSÁNAK "HÁTRÁNYOS HELYZETÉRŐL" A JELENLEGI
FIZIKA TANÍTÁSBAN

Balázsne Györek Zsuzsanna

1992-ben végzett matematika--fizika szak

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged

Témavezető: dr. Bonifert Domokosné

Dolgozatom megírását azok a diákként és tanárjelöltként megélt élmények adták, melyekben tanulmányaim és tanításaim során részesültem.

Munkámmal nem vállalkoztam többre, mint egy egyszerű tényfeltárára, mely ha szerény mértékben is, de rávilágít néhány, a fizika tanítás eredményességét befolyásoló pozitívumra és negatívumra.

Tapasztalataim szerint az optika témaköre, melyből nagyon sok, a modern fizikát is érintő ismeretanyag származik, nem kellő hangsúlyt kap a fizika oktatásban.

Ismertetem elemző munkám eredményét az általános iskolai és gimnáziumi fizika optikára vonatkozó fogalmi rendszereknek vonatkozásában. Mindezek tükrében vizsgálom az utóbbi öt évben kiadott felsőoktatási intézmények írásbeli felvételi feladatrendszerét, rámutatva a fellelhető sikertelenségek néhány okára.

Megállapításaimmal szeretném a figyelmet felhívni a fénytán tanításának "hátrányos helyzetére" abban a rendszerben, hogy a születő új tantervek e területen is megadják a bővítés lehetőségét.

DIFFÚZIÓÁLLANDÓ MEGHATÁROZÁSA SCHLIEREN-MÓDSZERREL

Hambarás Tímea

IV. évf., matematika--fizika szak

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged

Témavezető: Sós Katalin

TDK munkánk alapjául egy olyan mérési módszert választottunk, amelynek eszközigénye és időtartama alkalmassá teszi a főiskolai fizika oktatásban laboratóriumi gyakorlatként való felhasználását. A feladat egy nehezen mérhető fizikai állandónak, a diffúzióállandónak egyszerű, optikai úton történő meghatározása. A módszer lényege, hogy a különböző koncentrációjú oldatoknak eltérő a törésmutatója, így a határfelületen áthaladó fény eltérülést szenved a fellépő törésmutató gradiens következtében. Ez az eltérés a koncentráció, és így a törésmutató változásnak megfelelően módosul. A kapott kép időbeli változása alapján a koncentráció időbeli változását és így a diffúziós állandót lehet meghatározni. A mérés módszertani szempontból is jelentős, hiszen a hallgatók egy termodinamikából ismert mennyiség megadásához optikai jelenségeket és összefüggéseket alkalmaznak. A mérés jó alkalmat teremt a középiskolában tanult kémiaanyag felelevenítésére, amelyet majd az elektromosságtanban is hasznosítani tudnak.

RADON A LAKÁSBAN, RADON KÖRÜLÖTTÜNK

Kerekes Emese

V. évf., fizika szak

József Attila Tudományegyetem, szeged

Témavezető: dr. Papp Györgyné

Ionizációs sugárzásnak mindig és mindenhol ki vagyunk téve. Ebből a világűrben származó természetes sugárzásból évente nagyságrendileg 1 mSv dózist kapunk. Életmódunknak köszönhetően létrehoztunk extra sugárforrásokat, mint az orvosi röntgensugárzás és atomenergia, de ilyen sugárforrás saját házuk is. Lakásunkban az ionizációs sugárzást a radon α -sugárzása okozza, és ez adja a környezeti ionizációs sugárzás legnagyobb részét. Némely épületben a sugárzási szint sokkal magasabb lehet, néha még a kritikus 50 mSv/év értéket is meghaladja.

Milyen tényezők befolyásolhatják az otthonunkban lévő radonkoncentráció mértékét? Milyen vizsgálati módszerekkel állapíthatjuk meg a radonszint értékét? Milyen megoldásokkal tudunk a túl magasra szökött radonkoncentráció értékét csökkenteni? Egyáltalán milyen hatással lehet az emberi szervezetre? A dolgozatban ezen kérdésekre igyekeztünk helytálló választ adni, ez eddig elvégzett, irodalomban még igen hiányosan létező kutatási eredmények és saját mérési eredményeink alapján. A méréseket a napjainkban megjelent MA-ND/ α típusú szilárdtest nyomdetektorokkal végeztük. A dolgozatban ismertetésre kerül a nyomüreg-kialakulás mechanizmusa, a nyomdetektorok értékelésre előkészítő munkafolyamata, az értékelés módszere, valamint az eljárás oktatásban való felhasználása, és ennek időszerű fontossága.

A KRISTÁLYDIFFRAKCIÓ FÉNYOPTIKAI ANALÓGIAKÍSÉRLETEI

Horváth-Szováti Erika

V. évf., matematika--fizika szak

József Attila Tudományegyetem, Szeged

Témavezető: dr. Papp Györgyné

A kristályok szerkezetéről az atomokkal kölcsönható, és a köztük levő távolságokkal összemérhető hullámhosszúságú hullámok elhajlási képeinek segítségével szerezhethetünk információkat. A hullámok kristályrácsokon való diffrakciójának tárgyalása az egyetemi alaptanulmányokban sok nehézséget okozhat. A kristálydiffrakciós módszerek bonyolultak, az általuk való demonstráció sok akadályba ütközhet. A kristálydiffrakció fényoptikai modellkísérleteivel a különböző szerkezetű kristályrácsokra beeső röntgen-, elektron- vagy neutron sugarak elhajlása szemléltethető.

A fotózással előállított rácsok He-Ne lézerral történő átvilágításával kapott diffrakciós képek segítségével tanulmányozhatjuk a hullámok kristályrácsokon való elhajlásának törvényszerűségeit. Megfigyelhetjük, hogy különböző kristályszerkezetek esetén hogyan változik a diffrakciós kép, ezáltal könnyebben megérthetjük a röntgenspektrográfia alapjait.

A dolgozat I. részében összefoglaltuk a II. részben található kísérletek elméleti alapjait, továbbá rövid áttekintést adtunk néhány egyszerű kísérleti diffrakciós módszerről. A II. rész két tematikusan felépített kísérleti anyagot, valamint a kísérletek reprodukálásához szükséges útmutatást tartalmazza. A III. részben az analógiakísérletek egyetemi és középiskolai oktatásban való felhasználásához adtunk javaslatokat.

HULLÁMCSOMAG KVANTUMDINAMIKÁJA IBM PC-N

Ferincz István

IV. évf., fizikus szak

József Attila Tudományegyetem, Szeged

Témavezető: dr. Gyémánt Iván

Míg korábban az analitikus megoldás jelentette a fizikai problémák megoldását, addig ma már a mikroszámítógépek elterjedésével lehetővé vált sok, eddig meg nem oldható fizikai feladat numerikus megoldása, elemzése. Sőt az eredményeket szemléletesen ábrázolhatjuk képernyőn, vagy kinyomtathatjuk. Az, hogy vizuálisan megjeleníthető az eredmény, fontos az új jelenségek megismerésénél és lélektani szempontból is. Ugyanis, például a mozgó képekkel sokszor még a felkészülten emberek érdeklődését is fel lehet kelteni. Munkámat éppen ez a két általános célkitűzés motiválta.

A dolgozatban az időfüggő egydimenziós Schrödinger-egyenlet megoldásával a hullámcsomag mozgásának szemléltetését valósítottam meg potenciálvölgy, potenciálhegy, kettős potenciálhegy terében. Érdekes kvantumjelenségek figyelhetők meg, úgymint visszaverődés potenciálvölgyről, áthaladás potenciálhegyen (alagúteffektus), illetve rezonancia befogás.

A létező hasonló tárgyalásmóddhoz képest előre lépésnek számít, hogy a mozgás filmszerű, a program egyszerűen kezelhető, felhasználóbarát. A felhasználó egyszerű utasításokkal maga választhatja meg a kezdeti feltételeket és a potenciált.

A program mind demonstrációs feladatokra, mind pedig a különféle lépcsős potenciálok terében lezajló kvantumjelenségek vizsgálatára alkalmas.

A FIZIKA ÉS AZ ORVOSTUDOMÁNY KAPCSOLATA (Szakköri füzet)

Harsányi Erika

IV. évf., matematika--fizika szak

Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

Témavezető: dr. Erlichné dr. Bogdán Katalin

Diákköri dolgozatomban egy általam készített szakköri füzetet ismertetek.

Szakköri füzetemmel segítséget szeretnék nyújtani azoknak a fizika vagy biológia szakos kollégáimnak, akik vállalkoznak arra, hogy érdeklődő tanítványaikat megismertessék egyes orvosi diagnosztikai és terápiás eljárások fizikai alapjaival. A számtalan lehetőség közül olyan területeket választottam, amelyeknek megértéséhez a középiskolás tanulók elegendő fizikai és biológiai ismeretekkel rendelkeznek. Szólok a fizioterápiás eljárások, a lézer, az ultrahang, a röntgen- és radioaktív sugárzások fizikai alapjairól, majd orvosi alkalmazásairól.

A szakköri füzet anyagának egy része általános iskolai tanulókkal is feldolgozható.

A HIDROGÉNATOM ÁLLAPOTAINAK MEGJELENÍTÉSE

Csala Tibor

IV. évf., matematika--fizika szak

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged

Témavezető: Seres József

A legegyszerűbb atom a hidrogénatom. A kvantummechanika első átütő sikere az volt, hogy leírta ezen egyszerű atom elektronállapotait s értelmezni tudta színképét. Az elektron állapotát különböző kvantumállapotokban bonyolult matematikai összefüggések, állapotfüggvények írják le. Az állapotfüggvények ábrázolása és megjelenítése nélkül ezek megértése nehéz.

Ezen a gondon segít a dolgozat az állapotfüggvény számítógép képernyőjén történő megjelenítésével. Kétféle lehetőséget biztosít: egyrészt megjelenítést nyomtatón 3 dimenziós hálófelülettel, másrészt 2 dimenzióban tónusozással a képernyőn.

A programmal könnyen bemutathatók a hidrogénatom kvantumállapotaihoz tartozó elektroneloszlások.

A VÍZBEN OLDÓDÓ SZENNYEZŐANYAGOK TERJEDÉSE TALAJVÍZBEN
Nagy Zsolt és Mérey Gyula
Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger
Témavezető: dr. Újfaludi László

MOZGÁSOK STROBOSZKÓPOS VIZSGÁLATA

Phota Csaba

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger

Témavezető: Kovách Lászlóné

A dolgozat témáját két fő szempont irányította. Az egyik fő ok a klasszikus fizika szeretete, a másik, hogy olyan témát kerestem melyet a tanári pályán jól lehet hasznosítani.

A vizsgált mozgásfajták kiválasztásánál az volt a célom, hogy az általános iskolában szereplő tananyaghoz szervesen kapcsolódjon. Ezáltal lehetőség nyílik az anyag alkalmazására az oktatásban.

ALSÓTAGOZATOS FÖLDRAJZI FOGALMAK MEGJELENÉSE,
LAKÓHELYEM RUDABÁNYA BEMUTATÁSÁVAL

Kárpáti Mónika

II. évf., természetismeret szak

Kölcsey Ferenc Tanítóképző Főiskola, Debrecen

Témavezető: dr. Nagy Anna

E dolgozatban mindazon természeti és gazdasági földrajzi fogalmak bemutatásra kerülnek, amelyek az alsó tagozatos környezetismeretben megtalálhatók. Ezeknek a fogalmaknak az ismeretét 4. osztályban hasznosítja elsősorban a tanuló Magyarország tájainak tanulásánál. S mivel Magyarország egyik legszebb és legérdekesebb tája a Borsodi-medence, ahol az összes tanult magyarázható és egyben be is mutatható földrajzi fogalom szerepe, úgy gondolom, hogy ez a tájegység alkalmas arra, hogy a közvetlen környezetben tapasztaltak alapján, általánosítsa ezeket a fogalmakat a tanuló. Mivel a földrajzi ismeretek elsődleges forrása ma is a környezet, a maga természeti és gazdasági jelenségeivel, közvetlenül kell megfigyeltetni a gyerekekkel a szűkebb környezetet. E dolgozat segítségével a lakóhely alaposabb és mélyebb megismerése válik lehetővé. Ha közvetlen környezetüket jól ismerik a gyerekek, a fogalmakat is pontosan használják. S a tanulóknak akkor alakul ki még pontosabb, hasznosítható képzetük e fogalmakról, ha összevetnek a környezet hasonló jelenségeivel. Így szinte magától érthetően látják a hasonlóságot vagy a különbséget. Dolgozatomban ezeknek a célkitűzéseknek szeretnék eleget tenni.

A KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE A KÖRNYEZETISMERET ÓRÁN

Rubin Róbert

III. évf.,

Tanítóképző Főiskola, Jászberény

Témavezető: Nagy János

A bevezetésben érintettem a környezetismeret tanításával kapcsolatos problémákat. Ismertetem a korszerű oktatás jellemzőit. Kitérek arra, hogy szerintem mi a feladata a tanítónak és a gyerekeknek a tanítás-tanulás folyamatában, továbbá arra, hogy mit tartok fontosnak a gyerek ismeretszerzésével kapcsolatban.

A témaválasztás indoklásában különböző érvekkel indokoltam, hogy miért a környezetismeretet választottam a tantárgyak közül, a képességek fejlesztése vonatkozásában.

A harmadik pontban szükségesnek tartottam ismertetni a képességek fogalmának többféle értelmezését, a képességgel kapcsolatos fogalmak meghatározásait. Lénárd Ferencre támaszkodva ismertetek néhány, a képességfejlesztéssel kapcsolatos gyakorlati megállapítást. Ismertetem továbbá a képességfejlesztés különböző módjait, és egy nekem nagyon tetsző módszertani javaslatot, ami a kísérletezésre vonatkozik.

A hipotézis megfogalmazásában a képességfejlesztés egyik legalapvetőbb módszertani alapelvét ismertetem és érintem a képességek fejlődésének folyamatát.

Röviden összegezem tapasztalataimat. A teljesítmények együttes feltüntetésével értékelem a képességek fejlődésének folyamatát.

A GYÓGYNÖVÉNYEK ISMERETE ÉS SZEREPE A KÖRNYEZETISMERET
TANÍTÁSÁBAN

Erdőszegi Klára

1992-ben végzett

Tanítóképző Főiskola, Budapest

Témavezető: dr. Pusztai Jánosné

A dolgozat célja a kisiskolás gyerekek természet iránti szeretetének felébresztése, környezetünk védelme, valamint néhány olyan növény megismertetése, melyek elfogyasztásával szervezetüket a betegségekkel szemben ellenállóbbá, egészségesebbé tegyék.

Ez nemcsak a hétköznapi zöldségfélék, hanem a gyermek közvetlen környezetében előforduló növények bemutatásával, felhasználási lehetőségeivel érhető el.

Az egészséges életmódra való nevelést ajánlatos minél korábbi életszakaszban elkezdni, mert a későbbiek során annál tudatosabbá válik.

A szakdolgozat bemutat néhány példát a pedagógusok számára is. Alapját képezik a természettudományos megismerő módszerek, úgymint a megfigyelés, leírás, összehasonlítás és mérés. Az eredmény kimutatásához azonban hosszú távú elemző munka szükséges, melynek végkövetkeztetése mutatja ki a szemlélet és az életmód pozitív változását.

FONTOSABB ZÖLDSÉGNÖVÉNYEINK ÉS TANÍTÁSUK AZ ÁLTALÁNOS
ISKOLA ALSÓ TAGOZATÁBAN

Tóth Annamária

III. évf., tanítójelölt

Eötvös József Tanítóképző Főiskola, Baja

Témavezető: dr. Laki Ferenc

A dolgozat írója jelzi, hogy a korszerű táplálkozás elképzelhetetlen a zöldségnövények nélkül. A bennük található ásványianyag- és vitamintartalom szerepének megismerése nyomán egyre terjedőben van hazánkban is a vegetáriánus életmód, amelyet a fiatalok körében is többen követnek.

A szerző fontosnak tartja tehát, hogy már az általános iskola fiatalabb korosztályában is kellő mélységben essen szó a fontosabb zöldségfélékről.

A dolgozatban 6 növény (paprika, paradicsom, fejes káposzta, sárgarépa, petrezselyem, vöröshagyma) származása, biológiai jellemzése és természetükkel kapcsolatos rövid leírások szerepelnek. Elemzésre kerülnek a tananyagban szereplő feladattípusok és kitér a tantervi követelményekben megfogalmazott elvárásokra is.

A dolgozatíró -- saját gyakorlatából kiindulva -- felhívja a figyelmet a pedagógusok tárgykörben szükséges alaposabb szakismereteinek fontosságára, véleményt mond a képző intézményben e témakörökben oktatott háttérismeretekről is.

A TERMÉSZET SZERETETÉRE NEVELÉS A TANULMÁNYI SÉTÁKON, KIRÁNDULÁSOKON ÉS A SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉGBEN

Konyári Anikó

1992-ben végzett

Tanítóképző Főiskola, Budapest

Témavezető: Pusztai Jánosné dr.

Az általános iskola alsó tagozatán nagyon fontos szerepet tölt be a környezetismeret tantárgy, melynek célja megismertetni a gyerekekkel természeti és társadalmi környezetünket. A tantárgy anyagának elsajátításához szorosan hozzátartozik a témához való pozitív emocionális viszony kialakítása is. Ezen az érzelmi alapon keresztül a természet megszerettetése egy állandó és folyamatos munka eredménye, amely nem "darabolható" csak tanórai anyagokra, hanem a szabadidős tevékenységek is szervesen hozzájárulnak ehhez.

Dolgozatom 4 fejezetében olyan témákat próbáltam kidolgozni -- a teljesség igénye nélkül --, amelyeket tanítói pályám során felhasználhatok ahhoz, hogy a gyerekek még jobban megismerjék és megszeressék a természetet.

Az I. fejezetben az iskolai tanulmányi séták és kirándulások szerepét és jelentőségét emeltem ki.

A II. fejezetben Budaörs természeti és társadalmi értékeit dolgoztam fel, mivel itt élek, itt tanulok, s most már itt is dolgozom, és az ismeretek elsajátítását és bővítését elsősorban a gyerekek lakóhelyének területén tartom fontosnak.

Remélem, hogy a "Mondd, szereted az állatokat?" című 3. részben kidolgozott, a természethez kapcsolódó ünnepek, és egy állatokkal kapcsolatos vetélkedő összeállítása is a természet megszerettetéséhez járul hozzá.

Az utolsó fejezetben a könyvek szerepét emeltem ki a természet megszerettetéséért.

A TOPOGRÁFIAI ISMERETEK TANÍTÁSÁNAK MÓDSZERTANA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI FÖLDRAJZTANÍTÁSBAN

Cservenák Klára

1992-ben végzett

ELTE Tanárképző Főiskolai Kar, Gödöllő

Témavezető: Makádi Mariann

Nehéz lenne megnevezni az emberi tevékenységnek olyan területét, ahol az egyes vidékeknek, helységeknek térképpel való ábrázolására ne lenne szükség!

A térképolvasás, a földrajzi nevek megtanítására, rögzítésére a földrajzórán adódik a legtöbb lehetőség. Azonban sajnálatos tény, hogy a földrajzóra száma minimális, ami miatt a gyakorlásra jutó idő csökkent, valamint a gyakorláshoz nem állnak rendelkezésre kontúrtérképek.

Véleményem szerint a topográfia eredményesebb oktatásához a térkép megszerettetésén keresztül vezet a sikeres út. Vagyis el kell érni, hogy a tanulók ne idegenkedjenek a térképtől, továbbá felismerjék, hogy a térkép nem más, mint a valóság kicsinyített mása.

Ebben a munkában azonban nemcsak a földrajzoktatásnak van jelentősége, hanem pl. a többi tantárgynak is.

Ezenkívül a topográfiai ismeretek fejlesztésében a tanárok nagy segítőtársa lehetne a mozi, a rádió, a sajtó és a televízió is, de sajnos nagyon kevés esetben élnek a térképes ismeretterjesztés lehetőségeivel. Aztán ott vannak a gyerekeknek szóló különböző újságok, amelyek hasábjain rendezett versenyek segítségével is rengeteget lehetne tanulni.

Végül hangsúlyozni szeretném, hogy a tartós topográfiai ismeretek megszerzéséhez sokat lehetne tenni. Ehhez kívánok segítséget nyújtani dolgozatommal.

TOKAJ-HEGYALJA TERMÉSZETI ÉRTÉKEINEK FELTÁRÁSA FÖLDRAJZI
FAKULTÁCIÓS SZAKTÁBOR KERETÉBEN

Rábóckiné Benkő Zsuzsanna
1992-ben végzett
ELTE Tanárképző Főiskolai Kar
Témavezető: Makádi Mariann

A földrajz általános iskolai oktatását sokszor éri a bíráló, hogy verbális, nem nyújt lehetőséget a közvetlen tapasztalásra, megismerésre. Dolgozatommal szeretnék egy olyan módszert bemutatni, amellyel több célt valósíthatunk meg.

Önálló ismeretszerzésre nevel, segít a készség kialakításában, meglátatja az ok-okozati összefüggéseket, logikus gondolkodásra nevel. Nem utolsó sorban pedig olyan élményt nyújt, melynek során hazánk tájaival és a földrajzi szépségeivel is megismerkedhetnek a gyerekek.

Mindezek során a környezetvédelmi szemlélet, a tevéleges magatartás kialakításában is eredményes munkát végezhetünk.

A program sémája:

Célkitűzés				
Tokaj-Hegyalja értékeinek elemzése				
Kialakulás	felszín formák	talaj	éghajlat	természetes vízrajz növ. takaró és állatvilág
Eredmények összegzése				

SZÓTANULÁS OLASZ NYELVEN

Horváth Péter és Szántó Szilvia

III. évf., tanítói szak

Comenius Tanítóképző Főiskola, Sárospatak

Témavezetők: Tusnady Lászlóné és Tusnady László

Olasz nyelvi programot dolgoztunk ki, amely az alapprogramot felhasználva más nyelvekre is alkalmazható. Elősegíti a szavak, kifejezések memorizálását.

Programunk adatbázisát 1000 szóval töltöttük fel.

Az idegennyelv elsajátításában a nyelvtanon kívül meghatározó szerepe van a szókincs bővítésének.

A nyelvi program menüje:

1. Tanulás egy kötött asszociációs sor alapján, melyhez hanganyag is csatlakozik.

2. Tanulás a véletlen megsabta asszociációs sorban, mely minden futtatásnál más-más összeállítást hozhat, de az egymás után következő szavak mindig asszociációban vannak egymással.

3. Felelés asszociációval változat is tulajdonképpen a tanulást szolgálja, mert ha nem tudja pontosan a felelő, akkor kérhet segítséget a géptől. Hibás alakot nem fogad el, kiírja, hogy hány karakterig helyes, amit beírt.

4. Felelés regisztrációval. Ebben az esetben kötött asszociációs sorban történik a felelés. Itt már nem segít a gép, hanem személy szerint rögzíti a rontott szavakat és az újabb felelésnél először ezeket kérdezi az illetőtől belekeverve vele asszociációban lévő olyan szavakat is, amelyeket előzőleg tudott a felelő.

Azt a lehetőséget sem hagytuk ki, hogy programunk kis változtatással alkalmazható magyart tanulni kívánó olaszok számára. Ezt a változatot már 1992. szeptemberében bemutattuk a testvérvárosi küldöttség tagjainak, akik nagy érdeklődést tanúsítottak.

KISISKOLÁSOK SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉSE IDEGENNYELVI JÁTÉKOK
SORÁN

Sahin Emőke

III. évf., ált. tanítói szak

Tanítóképző Főiskola, Budapest

Témavezető: dr. Sárosdyné dr. Szabó Judit

A közelmúltban megjelent tanulmányok, melyek az oktatás pszichológiai kérdéseivel foglalkoznak, az eredményes tanulás érdekében különös hangsúlyt helyeznek a gyermekek aktív részvételére a tanulási folyamatban. Ezt kihasználva kellene nyelvoktatásunkat hatékonyabbá tenni, s ezért próbálom meg én is e dolgozatban olyan módszereket bemutatni, melyek a gyermekek életkor sajátosságainak figyelembe vételével tanítják a tananyagot.

Különböző játékos módszereket mutattam be, azok gyakorlati alkalmazását s pszichológiai hatásait. Elméletem alátámasztásához kísérletet végeztem abban az iskolában, ahol tanítok. A kísérlet eredménye igazolva hipotézisemet, mivel a játékos módszerekkel tanuló gyerekek tanulása 40 %-kal bizonyult eredményesebbnek azokénál, akik hagyományos módon, csupán tankönyv alapján sajátították el ugyanazt a tananyagot.

A gyermekek kíváncsiak, tanulni vágnak, élményekhez szeretnének jutni. Ha a tanító sikeresen ötvözi a gyermekek lelkesedését a jól megtervezett, életkor sajátosságoknak megfelelő tananyaggal, a gyerekek könnyen, eredményesen és élvezettel tanulnak.

Dolgozatomban továbbá azt vizsgáltam, hogy a gyermeki személyiség hogyan gazdagodik idegennyelvi órákon. Kutatásaim szerint a kisgyermekek személyisége jelentős mértékben fejleszthető a nyelvtanítás során. Nem utolsó szempont az sem, hogy idegen nyelv tanulása közben embertársaik iránti toleranciát, megértést, eltérő kultúrák elfogadását is elsajátítják tanítványaink.

Azért célszerű tehát kisgyermekkori idegennyelv-tanítás során minél több játékot alkalmazni, hogy munkánk valóban eredményes legyen.

"BON VOYAGE" C. FRANCIA NYELVŰ KEZDŐ AUDITÍV TANANYAG
FELHASZNÁLÁSI LEHETŐSÉGEI AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA ALSÓ
TAGOZATÁBAN

Pápa Ágnes

1992-ben végzett tanító

Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola, Kaposvár

Témavezető: dr. Horváth Gyuláné

Az általános iskolai idegen nyelvi tantervi és követelményrendszer ismeretében az idegen nyelv tanításában felhasznált auditív szemléletű eszközöket az eredményesség szempontjából mutatja be a dolgozat. A jelenlegi és az elmúlt évek idegen nyelv tanítási gyakorlatát vizsgálva feltárja a gyakorlati idegen nyelv oktatás extenzív jellegét. Alapos tankönyvelemzés után vonzó példákat ad az eredményesebb és játékosabb idegen nyelv tanításra, amelyet bőséges szemléltetőanyaggal illusztrálva.

NÉMET NYELVI GYAKORLÓFÜZET AZ ÁLTALÁNOS ISKOLÁK
4. OSZTÁLYOS TANULÓI RÉSZÉRE

Erdei Rita

tanító

Kölcsey Ferenc Tanítóképző Főiskola, Debrecen

Témavezető: Agárdy Zsuzsanna

A gyakorlófüzet 2 éves gyűjtő- és szervezőmunkám eredménye, amely a 4. osztályban végzett állandó pedagógiai gyakorlat során alkalmazott feladatokból született. A pályamunka a 4. osztály nyelvi súlypontjainak -- az egyik múltidő (Perfekt) megtanítása, a személyes névmások esetei és a birtokos névmások -- gyakorlását tűzi ki fő célul, a lexika bővítése és alkalmazása mellett. Komplexitása, nehézségi foka nem teszi lehetővé az alsóbb osztályokba való felhasználását. Megírásakor messzemenően figyelembe vettem a tanterv követelményeit, valamint a 10 éves gyermek sajátosságait, ezért mindvégig ügyeltem a feladatok megírásában a kellő motivációra: kedves, játékos figurák, feladatok teszik élvezetessé a gyakorlást. A gyakorlófüzet megírásakor a legkorszerűbb hazai és külföldi szakirodalomra és forrásokra támaszkodtam, s így ez a pályamunka végeredményben egy széles, de tudatos válogatást is nyújt. Mindezek mellett természetesen az egyéni ötletek is legalább olyan nagy szerepet töltenek be.

NÉMET NYELVI ORSZÁGISMERETI MUNKAFÜZET ÁLTALÁNOS ISKOLA
1--6. OSZTÁLYA RÉSZÉRE

Nagy Judit

tanító

Kölcsey Ferenc Tanítóképző Főiskola, Debrecen

Témavezető: Agárdi Zsuzsanna

Dolgozatom témája: megismertetni a gyerekeket a német nyelvű országokkal. Az általános német tankönyvek igen csekély mértékben foglalkoznak ezzel a kérdéssel. S egy idegen nyelvet úgy lehet jól elsajátítani, ha ismerjük az országot is, ahol ezt a nyelvet beszélik. Gyakorlati tapasztalataim alapján ez a téma sok újdonságot nyújt a gyerekeknek, ezért nagy kedvvel és érdeklődéssel fogadják ezeket az ismereteket. Az országismeret előzetes tudást feltételez. Nem célom itt megtanítani pl. az évszakokat. Ezért teljességében az általános tantervet vettem alapul a munkafüzet felépítésében, s építettem a tanulók életkori sajátosságaira. Pl. az időjárásról már 1. osztályban szereznek ismereteket, így én is már ettől az időtől foglalkozom ezzel a témával. Munkafüzetem feladatainak felépítése koncentrikus, az ismeretek fokozatosan bővülnek. Többnyire új ismeretet közlő feladattal találkozunk, de a körkörös felépítésből adódóan, a régi tudást folyamatosan felelevenítjük. Az utasítások német és magyar nyelven olvashatók, arányuk osztálytól függ. A munkafüzet színes, ezzel s a rajzos, játékos feladatokkal a szemléletességre törekedtem. Témakörök:

- ünnepek: z.B. Valentinstag, Nikolaus, Weihnachten usw.

- szokások: z.B. Oktoberfest usw.

- évszakok: időjárás, ruházkodás, zöldségek, gyümölcsök, játékok,

- földrajz: térképismeret, folyók, városok, zászlók, pénznemek stb.

Munkafüzetem kiegészítés a német nyelvkönyvekhez. Felépítéséből adódik egyik nagy előnye, hogy bármely életkortól kézbe vehető. Ha csak 3. osztálytól foglalkozik ezzel a nyelvvel, akkor is kezdheti az elsős tananyagot, csak gyorsabban fogja azt elsajátítani. Célomat akkor is elértem, megismertettem a gyerekekkel nemcsak a német nyelvet, hanem a nyelvi környezetet is.

NÉMET NYELVI MUNKATANKÖNYV III. O.
(Nyelvi segédanyag a "HURRA, DER ZIRKUS KOMMT!" c. tankönyvhöz és
más német nyelvű tankönyvhöz)
Hamza Ágnes
tanító
Kölcsey Ferenc Tanítóképző Főiskola, Debrecen
Témavezető: Agárdi Zsuzsanna

Témaválasztásom motivációja a gyakorló általános iskolában végzett hospitálásaim, óraadói munkám, a főiskolán tanult módszertan és a jelenleg használatos tankönyvek, különösen a Hurra, der Zirkus kommt! - voltak. Ebben a könyvben a szóbeli feladatok aránya jóval nagyobb, mint az írásbelié. A munkatankönyvem célja, hogy ezt az arányt javítsa és az egyre nehezedő nyelvtani problémák elsajátításánál segítséget nyújtson a tanulóknak szemléletes és vázlatos írásbeli feladatokon keresztül úgy, hogy közben törekedjen a pábeszédés feladatokkal a szóbeliségre is. A munkatankönyv elkészítése kétéves gyűjtőmunka eredménye, amely során külföldi és hazai szakirodalmat is tanulmányoztam. A munkatankönyv felépítése:

Tartalomjegyzékkel kezdődik, ahol megjelöltem, hogy az egyes oldalakon a tankönyv hányadik leckéjéhez található feladat. Ezután az utasítások következnek, melyeket német és magyar nyelven is megtalálhatnak a tanulók, hiszen a 9 éves gyerekek még nem minden utasítást értenek meg németül. a feladatblokkok tíz feladatból állnak, ez összesen 120 feladatot jelent. Témakörök: A tankönyv témakörének megfelelően épülnek fel. Lexika: állatok, cirkusz, mesefigurák, számok, család, iskola. Nyelvtan: írástanulás, ige, igeragozás, főnév, névelők, névmások, tárgyeset. Feladattípusok: feleletválasztásos, kapcsolatkereső, osztályozó, kiegészítő és konstruktív.

A feladatok megtervezésekor a színes ábrákkal, mesefigurák felhasználásával a szemléletességre, változatosságra törekedtem. A munkatankönyv végén Alphabet in Bildern, azaz képes ABC található az órástanítás megkönnyítésére. Gyakorlati tapasztalataim alapján a tanítók részére néhány utasítás található melléklet formájában, az eredményesebb munka elvégzéséhez.

A KARÁCSONYI ÉS A HÚSVÉTI ÜNNEPKÖRÖK MEGISMERTETÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI AZ ALSÓ TAGOZATOS ANGOL ÓRÁKON

Balykó Gyöngyvér

1992-ben végzett

Eötvös József Tanítóképző Főiskola, Baja

Témavezetők: Lipták Józsefné

Elsősorban az ünnepek angol vonatkozását vizsgáltam, hiszen sajnos Magyarországon az eddig megjelent angol tankönyvekben és gyermekirodalomban csak röviden utalnak a szerzők az ünnepekre, fesztiválokra.

Témaválasztásomat egyrészt ez igazolja, másrészt pedig motivációs, ismeretterjesztő haszna. Ugyanis az általános iskola feladata az alapműveltség nyújtása mellett az is, hogy a tanulókat az általános műveltség irányába képezze. Ennek körébe pedig beletartozik az a két fontos követelmény is, hogy az úgynevezett művelt ember ismerje az emberiség és a saját nemzeti történetét, valamint beszéljen egy idegen nyelven.

A téma érdekessége inspirálja a gyerekeket a nyelv minél tökéletesebb elsajátítására. Az ünnepek tanítása pedig lehetővé teszi a 9--10 éves korú gyermekek számára - elsősorban 3. osztályban kezdenek angolt tanulni -- az idegen nyelv játékos úton való megismerését, mely biztosítja a társalgás tanításának bővítését a szókincs gazdagításával.

Dolgozatomban az ünnepek kultúrtörténeti és néprajztörténeti háttéréből indulok ki, nem pedig azok vallástörténetére fókuszálok. A karácsonyi és húsvéti ünnepekörök a jeles napjait dolgoztam fel külön a tanító számára, és segíteni próbálok e napokhoz kapcsolódó szokások megismertetéséhez. Fontosnak érzem azt, hogy a pedagógus nyerjen minél teljesebb betekintést e témába. De ez nem jelenti azt, hogy az alsótagozatos gyermekek számára minden részleteiben érdekes és fontos lehet. Ezért az óravázlatok megírásakor figyelembe vettem a gyerekek életkorát, figyelmük irányíthatóságát, megoszlását és a tanítói szuverenitást. Munkáját óravázlatokkal igyekszem megkönnyíteni, mellyel tevékenységi formákra is javaslatot teszek.

A TANULÓK BESZÉDKÉSZSÉGÉT FEJLESZTŐ KÍSÉRLETI NYELVOKTATÁS
TAPASZTALATAI

Bagó Gabriella és Kajati Blanka

III. évf., orosz--német szak

Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

Témavezető: dr. Pacsai Imre

Pályamunkánkban a nyelvoktatás egyik fontos kérdésével, a beszédkészség fejlesztésének problémakörével kívánunk foglalkozni, amelyhez segítséget nyújtott az MM. 7. számú kísérleti nyelvoktatásban alkalmazott módszer. Az ott hatékonynak bizonyult nyelvoktatási eljárást kívánjuk a német nyelv tanítására adoptálni. Maguk is bekapcsolódtunk az e célból indított kísérleti oktatásba. Munkánkhoz segítséget kaptunk az MM. 7. számú módszertani kísérletben résztvevő iskola vezetőségétől és nyelvi munkaközösségétől. Megismerhettük az eddig végzett munka értékelését rögzítő dokumentumokat, s a kísérletet végző nevelők tapasztalatait. A módszertani kísérlet alapjául szolgáló oktatási eljárást magunk is könnyen elsajátítottuk, és megfelelő hatékonysággal tudtuk alkalmazni. Az említett módszer segítséget nyújt az önálló tanulói beszédtevékenység formálásában, s hatékonyabbá teszi a nyelvi mondatmodellek elsajátítását. Tapasztalataink szerint felgyorsul a mikrodialógusok megalkotásának folyamata, s tudatosabbá válik a kérdésszerkesztés. Az eljárás lehetőséget biztosít a játékos és a kreatív tanulói tevékenységre. A tanulók számára elemi műveletekre bontott feladatsort tudunk közölni, amelynek megoldásához megfelelő támpontokat kapnak, s ez fokozott sikerélményt biztosít a tanulók számára.

Mint leendő nyelvtanárok, fontosnak tartjuk az új módszerek megismerését, amelyek a nyelvoktatás hatékonyságának fejlesztését szolgálják. Dolgozatunk célja, hogy megismertessük társainkkal az eddig szerzett tapasztalatainkat.

DEALING WITH MIXED LEVEL, MIXED ABILITY CLASSES

Bíbok Erika és Gruber Andrea

1992-ben végeztek

ELTE Tanárképző Főiskola, Budapest

Témavezető: Ráday Péter

We have chosen this topic because mixed ability classes raised difficulties during our teaching practice and we could not adjust ourselves to this matter properly. That is why we wanted to examine and outline this problem thoroughly and gather as much information as possible about teaching pupils of various levels and its practical solution in class. Furthermore, we consider this issue very topical which was and always will be a problem for teachers.

First (in chapter 1), we are going to look at the possible causes of the emergence of a mixed ability class, then (in chapter 2) we are going to examine how this problem is generally dealt with at primary schools (it is going to be done according to two types of questionnaires completed by teachers and their pupils). The next part (chapter 3) gives a few suggestions about how to handle the difficulties of mixed ability during the lessons. And at last, there is going to be an enclosed long-term project, which was tried out with two classes during April 1992 in Budapest.

It is undeniable that applying the mixed level, mixed ability teaching techniques demands some extra work from teachers, especially when preparing for the lessons. We do believe that it is worth sacrificing some extra energy to introduce the new methods in the classroom, because they have a great effect both on the classroom atmosphere and on the student's development and attitude to language learning.

NYELVI JÁTÉKOK AZ OSZTÁLYTEREMBEN

Galatóczki Rita

III. évf., orosz--angol szak

Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

Témavezető: dr. Éva Erzsébet

Napjainkban az idegennyelvi nevelés-oktatás új nyelvpedagógiai szemléletet kíván a nyelvtanároktól. Az általános iskolában az idegennyelv tanulása kezdetén első helyre kerül a játékos tevékenység, az élményszerű, életszerű alkalmazás során megtanított nyelvi ismeret. A játékos elemek felhasználása a tanórán a spontán beszéd fejlesztéséhez szükséges indítékot, témát, szituációt szinte egyszerre biztosítják, stabilá, mozgékonyá teszik a tanuló nyelvi ismeretét.

Dolgozatom témája a nyelvi játékok szerepe és felhasználási lehetőségei az angol és orosz nyelvi órákon. Az oktatási célnak megfelelően csoportosított játékgyűjtemény főként a lexikai, nyelvtani és fonetikai jellegű játékokat tartalmazza.

Videofelvétel alapján szeretném bemutatni, hogy a nyelvi játékok hogyan tanítják a tanulókat az összehasonlításra, a megszerzett idegen nyelvi tudásanyag aktív, tevékeny, más szituációban történő alkalmazására. Így a tanulási tevékenység ötvözése a játékkal, a versennyel, az azonnali ellenőrzéssel, egy fejlettebb motiváció biztosítását eredményezi, ami nem más, mint a sikeres nyelvtanulás szükséglete.

AZ OROSZ SZÁMNEVEK PARADIGMATIKUS RENDSZERE ISMERETÉNEK VIZSGÁLATA AZ I. ÉVES FŐISKOLAI HALLGATÓK KÖRÉBEN

Czombál Beáta

II. évf., orosz--történelem szak

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged

Témavezető: dr. Györke Zoltán

A hibakutatás elhanyagolt területe a hazai idegen nyelvoktatás gyakorlatának és módszertanának. Erről tanúskodik a kis számú rendelkezésre álló szakirodalom is.

A dolgozatban a szerző az I. éves orosz szakos főiskolai hallgatók körében végzett felmérés elemzése alapján az orosz leíró nyelvtan egy részterületének, az orosz számnevek paradigmaticus rendszere ismeretének vizsgálatával foglalkozik.

A dolgozat célja a számnevek ismeretében, ragozásában és használatában, valamint helyesírásában előforduló típushibák kimutatása, okainak feltárása, amely támpontul szolgálhat az orosz nyelvet oktató tanároknak és az oroszul tanuló diákoknak egyaránt abban, hogy hatékonyabb eredményt érjenek el a számnevek tanítása, elsajátítása terén a nyelvoktatás valamennyi szintjén.

RÁDIÓAMATŐRÖK TISZAKÜRTÖN

Dantesz Tamás

II. évf., matematika--technika szak

Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

Témavezető: Makay Lajos

Dolgozatomban egy szórakoztató és szakmai műveltséget is gyarapító sportágat mutatok be. A település rövid bemutatása után az általános iskolában elkezdhető alapismeretek technikai és módszertani vonatkozásával foglalkozom. Majd a versenyekre történő felkészítéssel, fejlethetetlen élményeim, mesteremet mutatom be.

Befejezésképpen pedig e szép sport mai lehetőségeiről és nehézségeiről írok.

A JÁTÉK EKLEKTIKUSSÁGA

Végh Mónika

III. évf., óvónői szak

Benedek Elek Óvóképző Főiskola, Sopron

Témavezető: Talabér Ferencné

Dolgozatom témáját az óvodai élet tevékenységeiből merítettem. A három éves képzés folyamán megfigyelhettem a 3--6 éves gyerekek játékát, és annak tartalmát. "A mondás szerint: a gyermek játszva tanul, nem a valódi tényállást fejezi ki, hanem a pontos megfigyelésekre tanít minket: a gyermek az ember tevékenysége által tanul."

A gyermek játéktevékenysége közben megnyilvánuló tanulási folyamatokat vizsgáltam játékjegyzőkönyvek és fényképek segítségével, amiket Deggendorfbán, Bécsben, Székkutason, Bánfalván készítettem.

Dolgozatomban Ch. Bühler és J. Piaget játékcsoportosításai alapján elemeztem a tanulási folyamatokat a játékban.

Elméleti kiegészítéseket a magyar és külföldi szakirodalomból vettem.

A MAGYAR ÉS NÉMET JÁTÉKELMÉLETEK, GYAKORLATUK
ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Havasi Orsolya

III. évf., óvónői szak

Benedek Elek Óvóképző Főiskola, Sopron

Témavezető: Talabér Ferencné

Dolgozatomban a Waldorf-pedagógiát és a magyar népi hagyományok szerint dolgozó, organikus óvodát hasonlítottam össze. Mindkét rendszer alapköve a legmélyebb gyermekközpontúság. A német és a magyar elmélet is a gyermek legtermészetesebb tevékenységeként emeli ki a felnőttek utánzását. Mind a Waldorf-óvoda, mind a magyar népszokásokon alapuló óvoda élete rendjét a természettel összhangban élő ember életmódja szerint alakítja. Ezt meghatározzák a keresztény szokások, a helyi adottságok és az évkör változása. Ebből a tényből adódnak a hasonlóságok és a különbségek is: az európai keresztény szokások nemzeti vonásokkal nyerik el sajátos arculatukat. A Waldorf-pedagógia munka kibontakoztatása a nevelő feladata. A magyar néphagyományokon alapuló óvodai nevelés megvalósítása szintén önállóan gondolkodó, kreatív egyéniséget, személyiséget igényel. A helyi szokások összegyűjtése néprajzi kutatás. A Baranya megyei gyermek egy népdalnak ne a Békés megyei változatát ismerje meg az óvodában, hanem a sajátját, amit esetleg otthon is hall.

FELFOGÁSOK A JÁTÉKRÓL 8 GYERMEK JÁTÉKTEVÉKENYSÉGÉNEK
TÜKRÉBEN

Tüskés Viktória

II. évf., óvónői szak

Benedek Elek Óvóképző Főiskola, Sopron

Témavezető: Talabér Ferencné

Ebben az évben gyakorló óvodánkban új lehetőség nyílt az óvodai játék megfigyelésére. Egy szokatlan életkorú óvodás csoportot vizsgálhattam, 2 és 3 év közötti gyermekeket.

Arra kerestem választ, hogy az ilyen korú gyermekek személyiségének fejlődésében milyen szerepet játszik az óvodai játék, az óvodai környezet. 8 gyermek játékról jegyzőkönyvet vettem fel, ezeket több szempontból vizsgálva figyeltem meg, milyen lehetőségek nyílnak az óvodában a gyermeki személyiség fejlesztésére. Megfigyeltem a gyermekek játékanak témáját, s az ehhez felhasznált eszközök minőségét, mennyiségét. Külön figyelmet fordítottam a gyermek játékfejlődésének egyik fontos mutatójára, az egyes játéktémákkal eltöltött időre. Megfigyelési szempontként szerepel az is, hogy a gyermekek hogyan kommunikálnak, milyenek érzelmeik, s ezeket milyen módon fejezik ki. Végül megvizsgáltam az egykorú társak és az óvónő jelenlétének szerepét a gyermekek fejlődésének szempontjaiból.

Ezeket a vizsgálatokat szakirodalomban leírtakkal összevetve és alátámasztva jutottam arra a következtetésre, hogy a gyermek személyiségének fejlődésére már ebben az életkorban is igen pozitív hatással lehet az óvodai játék, az óvodai környezet, s ennek minden tényezője, különös tekintettel a játékeszközökre, a társak és az óvónő jelenlétére.

"ANYU! MOST MÁR VELETEK MARADOK?"
Bakó Katalin
Óvóképző Főiskola, Hajdúböszörmény
Témavezető: Molnár Endréné

FOGYATÉKOS FIATALOK REKREÁCIÓS TEVÉKENYSÉGÉNEK TAPASZTALTAI

Herczog Gyöngyvér

III. évf., testnevelés--biológia

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger

Témavezető: Miklovitz Lászlóné

A dolgozat megírására azért vállalkoztam, mert nagyon lényegesnek tartom oktató-nevelő munkánkban az egészséges gyermekek sokoldalú nevelése mellett a sérült gyermekek testedzésével való beható foglalkozást, amely erősíti identitástudatukat, fejleszti fizikai állóképességüket, szolgálhat örömforrásként, tág teret nyit a szabadidő hasznos eltöltéséhez, a szocializációhoz és végül, de nem utolsónak számít az egészség megőrzésébe.

Három éve vezetek sportfoglalkozást értelmi fogyatékos fiataloknak. A foglalkozás célja a szabadidőkultúra tartalmasabbá tétele. Dolgozatomban a szerzett tapasztalatokat, észrevételeket kiegészítem felmérésekkel, ami kiterjed: a napi üléssel eltöltött időre; a sétára, sportolásra fordított időre; az alkoholfogyasztás és dohányzás mértékére a testsúly és a testmozgás összefüggésére. Foglalkozom az értelmi fogyatékosok mozgásfunkciójával és -képzésével, pedagógiai- és pszichológiai nevelési sajátosságokkal. Megjelölöm azokat a szabadidős tevékenységeket, amelyek az adott intézetben működnek. Foglalkozom a tömegsport és versenysport szerepével, ami minden más tevékenységnél több sikerélményt, hasznos, értelmes időtöltést ad az értelmi fogyatékos fiataloknak. A szabadidőkultúra kiemelkedő területe, korszerű szemléletet magában hordozó gondozási forma.

Tapasztalataim általános elterjedését kívánom minden hasonló intézet számára.

KÖZLEKEDJ BALESET NÉLKÜL

Kemény Péter

II. évf., fizika--technika szak

Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

Témavezető: Sári Sándor

Egyre többet esik szó iskolás gyermekink biztonságos közlekedéséről, veszélyekről, amelyek még a legképzettebb gyermekekre is leselkednek. Dolgozatomban példákkal illusztrálva ezekre szeretnék rávilágítani.

1. Közúti közlekedésünk sajátosságai
(egy kis statisztika)

2. Közlekedési balesetek okairól

3. Gyermekek spontán viselkedése a közlekedésben.

4. A gyermekeket alakítsuk a közlekedéshez vagy a közlekedést a gyermekekhez?

5. Lakott területeken bekövetkezett gyermekbalesetek

6. Javaslatok az alapfokú közlekedési oktatáshoz

7. Balesetek -- tanulságok

A "B" KATEGÓRIÁJÚ GÉPJÁRMŰVEZETŐ-KÉPZÉS "MŰSZAKI ISMERETEK" C. TANTÁRGYCSOPORT OKTATÁSÁNAK TARTALMI FELÜLVIZSGÁLATA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A "HIBAEELHÁRÍTÁSI ÉS KARBANTARTÁSI ISMERETEK" TÉMAKÖRÉRE

Nagy Róbert

IV. évf., műszaki tanár szak

Széchenyi István Főiskola, Győr

Témavezető: Puskás László

A dolgozat az érvényben lévő -- a Közlekedési Főfelügyelet által jóváhagyott -- tankönyvek és segédletek tananyagtartalmát veti össze a járművezetőktől elvárt ismeretekkel.

Az elemzésekből körvonalazódnak

- a tananyag és vizsgakövetelmények

- a tananyag és a korszerű járműszerkezeti ismeretek

- a tananyag és a járművek kezelési utasításában meghatározott járművezetői tevékenységek

közötti ellentmondások.

A téma aktualitását jól érzékelteti más szakterületek tananyagkiválasztási problémájának említésével és a saját szakterült több mint félévszázados történeti visszatekintésével.

A tananyag kiválasztás fő meghatározója a járművezetőnek a vizsgált tantárgycsoporthoz kapcsolódó tevékenységelemeinek számbavétele, rendszerezése.

A dolgozat jelenlegi készültségi fokán eljut a tevékenységelemekre épülő tananyagtartalom leírásáig, de a munka folytatásaként célul tűzi ki a tanfolyami feldolgozásra alkalmas segédlet összeállítását.

MINDEN EMBER KÖZLEKEDIK!

Siető Mária

II. évf., matematika--technika szak

Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

Témavezető: Sári Sándor

A tömegközlekedés fejlődésével a közlekedés egyre veszélyesebbé válik. Szabályainak, a jelzéseknek, a jelzőtábláknak az ismerete nélkül ma már nem tudunk biztonságosan közlekedni. A legkisebbek közlekedési magatartását a felnőttek példája határozza meg. Ez az alapja a helyes közlekedési szokások kialakításának. Az iskolában vannak tantárgyak, amelyek kiemelt szerephez jutnak a közlekedési magatartásra nevelésben, a közlekedési ismeretanyag feldolgozásában. Legjobban és legtöbbet osztályfőnöki órákon taníthatunk. De a többi tantárgy szerepe sem elhanyagolható. Dolgozatomban a 6., 7. és 8. osztály tantervi anyagával összhangban mutatok be óra leírásokat.

AZ ÍRÁSBELI SZÖVEGALKOTÁS NÉHÁNY SAJÁTOSSÁGA A

4. OSZTÁLYBAN

Takácsné Derdák Zsuzsanna

1992-ben végzett

Óvónő- és Tanítóképző Főiskola, Kecskemét

Témavezető: dr. H. Tóth István

Az emberi létet végigkísérő alapvető tevékenység a kommunikáció. A kommunikációs formák megválasztása, a választott forma művelése magában foglalja a kommunikáló ember egyéniségét; elárulja, hogyan hat környezetére, környezetének hatásai hogyan érvényesülnek személyiségében.

A kommunikáció írásos formája, az írásbeli szövegműszerkesztést vizsgáltam 4. osztályos tanulói szövegművek alapján. Elsősorban a szövegtani sajátosságokat figyeltem meg, de nem hagytam figyelmen kívül a mondattani, szófajtani, nyelvhasználati és helyesírási mutatókat sem, hiszen ezek is nagy fontossággal bírnak. A szavak, mondatok egységeiből épül fel a szöveg; szerkesztettsége, információs értéke építőelemei kapcsolatából adódik.

Hogy ezek az "építőelemek" megvannak-e, kapcsolódnak-e egymáshoz, az információ előrehaladását szolgálják-e megteremtve a kommunikációs egészet --- szöveget ---, ezt elemeztem szakirodalomnak és vizsgálataim alapján.

Clom a szövegszerkesztési sajátosságok -- megléte/hiánya -- feltárásával, megfelelő korrekcióval, kompenzációval, olyan kommunikációs jártasság, készség kialakítása, amely megállja helyét napjaink információs áradatában.

ISKOLAI ÍRÁSTANÍTÁS AZ ÍRÁSMINTÁK TÜKRÉBEN

Kuti Zsuzsa

tanítói szak

Tanítóképző Főiskola, Budapest

Témavezető: S. Kis Lajosné

A FONÉMAHALLÁS FEJLETTSÉGE AZ ISKOLÁSKOR KEZDETÉN

Gál Marianna és Vedres Annamária

tanítói szak

Tanítóképző Főiskola, Budapest

Témavezető: Romankovics András

Dolgozatunkban arra kerestük a választ, hogy a fonémahallás képessége az iskolába lépés idejére *spontán fejlődés* vagy *tanítás* eredményeképpen alakul-e ki. A kérdésre adandó válasz azért is fontos, mert a különböző olvasás- és írás tanítási eljárások egyaránt igényelnék ennek a képességnek a meglétét.

Az általunk fellelt szakirodalom erről viszonylag *kevés vizsgálati* anyagot tartalmaz, *inkább módszertani* javaslatokról olvashatunk. *Kassai Ilona* írásából az derül ki, hogy a fonéma, mint különálló nyelvi elem a 6 éves gyermek tudatában még nincs jelen, bár szótagolni "ösztönösen" tud. *Török Gáborék* az javasolják, hogy játékos formában már az óvodában elkezdhető ez a fejlesztés, mint ahogy azt *Vekerdí Iréne* és társai *néhány óvodában* teszik.

1991-ben és '92-ben 8-8 első osztályban vizsgáltuk a fonémahallás állapotát szeptember és november első napjaiban. Mindkét vizsgálat kísértetiesen hasonló diagramjairól az a törvényszerűség olvasható le, hogy közel 1 hónapnyi idő szükséges ahhoz, hogy a szeptemberi teljesen kialakulatlan állapothoz képest, lényeges változás álljon be a fonémahallás fejlesztésében. Így vizsgálatunkból is az a paradoxon vonható le, hogy az olvasás- és íráselsajátításnak ugyan *feltétele* a fejlett fonémahallás, ám ez a képesség ma éppen az olvasás- és írástanulás *folyamatában* -- csak tanítás hatására --- fejlődik ki.

Mivel a fonémahallás fejlettsége és a későbbi hangos olvasás színvonala között magas korrelációs indexet (+0,77) találtunk, ezért úgy fogalmazunk, hogy a fonémahallás fejlettségéből (fejletlenségéből a hangos olvasás fejlettsége) fejletlensége jósolható meg.

FELADAT- ÉS SZÖVEGGYŰJTEMÉNY

Káldi Szilvia

1992-ben végzett magyar--angol szak
ELTE Tanárképző Főiskolai Kar, Budapest

Témavezető: Antalné Szabó Ágnes

Dolgozatommal a magyar szakos kollégáknak szeretnék segítséget nyújtani a magyar nyelvtan élvezetes, színes, eredményes tanításához. Takács Etel magyar nyelvi tankönyveinek tematikáját követve, a 6. osztályos tananyag egyik fontos témakörét, az ígét dolgoztam fel részletesen.

A feladatgyűjteményben olyan gyakorlatokat kínálok kipróbálásra, melyekkel egyrészt a nyelvtanóráinkat tehetjük változatosabbá, másrészt az órára való felkészülésünket könnyíthetjük meg jelentősen. A gyakorlatsorok megtervezésében arra törekedtem, hogy feladataim ne csak a sokszínűség követelményeinek feleljenek meg, hanem -- lehetőség szerint -- a nyelvhasználat-központú anyanyelvi nevelés új célkitűzéseire is igazodjanak.

A feladatokhoz a gyakorlati kipróbálás tapasztalataira épülő módszertani megjegyzéseimet is csatolom. Ebben felsorolom az egyes gyakorlatokhoz kapcsolható didaktikai feladatokat, a munkaformákat, az eszközkészletet és az ajánlott időbeosztást.

A szöveggűjteményben olyan szemléltető szövegeket válogattam össze, amelyeket az ígével kapcsolatos ismeretbővítő órákra, az új fogalmak kialakításához alkottam. Kínálok még tollbamondásra szánt szövegeket, mondatsorokat is, ezeket a helyesírási témakörökben használhatjuk fel eredményesen.

MAGYAR NYELVI KÉZIKÖNYVEK HASZNÁLATÁNAK MÓDSZERTANA

Balsay Éva

1992-ben végzett magyar--orosz szak

ELTE Tanárképző Főiskolai Kar, Budapest

Témavezető: Antalné Szabó Ágnes

Az általános iskolák csak nehezen tudnak lépést tartani korunk felgyorsult ritmusával, a tudományok rohamos fejlődésével, azzal az információbőveléssel, amely elárasztja a diákokat, tanárokat egyaránt. Ezért már nemcsak az a feladata az iskolának, hogy korszerű anyanyelvi alpműveltséget nyújtson a tanulóknak, hanem fel kell készíteni őket az önálló ismeretszerzésre is. Ehhez nélkülözhetetlen segédeszközök a magyar nyelvi kézikönyvek, szótárak, lexikonok.

Olyan gyakorlatsorokat terveztem, amely segítségével megtaníthatjuk a tanulóknak a Magyar értelmező kéziszótár és a Magyar szinonimaszótár önálló használatát. Az 5--8. osztály számára készített óravázlatrészleteimben bemutatom azokat a lehetőségeket: miképpen és mely anyagrészeknél használhatjuk eredményesen a két egynyelvű szótárt. A feladatsorok összeállításában sokszínűsége törekedtem; és azokat az iskolai gyakorlat tapasztalataira épülő, részletes módszertani útmutatóval egészítettem ki.

Dolgozatommal azoknak a magyar szakos kollégáknak próbálok segítséget nyújtani, akik fontosnak tartják, hogy diákjaikat megtanítsák az anyanyelvi önképzésre, ezért anyanyelvi nevelésük folyamatába be kívánják építeni a magyar nyelvi kézikönyvek rendszeres használatát is.

A BALLADATANÍTÁS MEGJELENÉSE AZ ALSÓ TAGOZATON

Dukátné Kékedi Edit

III. évf. pedagógia szak

Kölcsey Ferenc Tanítóképző Főiskola, Debrecen

Témavezető: dr. Jagusztinné dr. Újvári Klára

"Mi mindent beviszünk az iskolába -- értendő ezen a kulturális objektívációk sokasága --, és ezzel a mindennel szembesítünk minden gyereket." A hallgatót Zsolnai József fenti törekvése állította a nyelvi--irodalmi--kommunikációs program mellé. Ez motiválta, hogy ismerje meg a program sokszínűségét, gyerekekre gyakorolt hatását. S miközben ezt tanulmányozta, ismerkedett meg az alsó tagozatban újak számító műfajjal, a balladával. Kétkedve fogadta a balladák hatásának mélységét a gyermeki érzelmekre, személyiségre. Így jutott el a balladatanítás gondolatához, illetve annak megvalósításához és lejegyzéséhez. Témájának újszerűsége abban rejlik, hogy ezen irodalmi műfaj -- csoport tanítása és tanulói befogadásának mikéntje még nem került részletes elemzésre, az ilyen módon még nem vizsgálták a balladák alsó tagozatos korosztályra gyakorolt hatását, így szakirodalmi háttere nincs. Céljának elérése érdekében több oldalú vizsgálódásra vállalkozott. 1.) A balladákat önmaga tanította végig 3. osztályban. E lehetőség segítette ahhoz, hogy átfogó elemzést végezzen tapasztalatairól és választ keressen kérdéseire. Elemzési szempontjai és a tanulói szóbeli megnyilatkozásokból levont következtetései lényegretörőek. 2.) Vizsgálódásának másik színtere az írásbeli szövegalkotások elemzése, amelyet szintén a tanulói munkákból adódó szempontok alapján végzett el és szemléltetett. Végző következtetéseiben maga számára -- és remélhetőleg mindenki számára - megnyugtató választ talált. Objektív és szubjektív gondolatai a téma pedagógiai hasznosítását is magukba foglalják.

A MESÉK, MÍTOSZOK, MONDÁK TANÍTÁSÁNAK NÉHÁNY MÓDSZERTANI KÉRDÉSÉRŐL

Szilády Helga

1992-ben végzett magyar--történelem szak

ELTE, Tanárképző Főiskolai Kar, Budapest

Témavezető: dr. Széplaki György

A dolgozat felépítésében a tanári felkészülés folyamatát követi. Fejezetei azok az állomások, amelyek e folyamatban kikerülhetetlenek. Először a szakmai, szakirodalmi megközelítést dolgozza fel; a terjedelem arányában természetesen csak fő vonalakban. A szakirodalmi definíciókat a pszichológiai, pedagógiai összetevők vizsgálata követi. Végül a téma oktatására irányítja a figyelmet.

Mivel a jelölt csekély számú tanítási órán próbálhatta ki elképzeléseit, inkább módszertani, szakmai ismereteinek rendezése a dolgozat. Összegyűjtötte mindazt, amit a témáról jelenleg tud és leendő tanítási gyakorlatában hasznosítható.

A tanári felkészülés folyamatát leginkább az "ötlet"-nek nevezett részletes tematikus terv mutatja be. Ebben ötvöződnek a szakmai ismeretek a módszertan elméletével és a gyakorlati tapasztalatokkal. A témából kiemelt óraterv részletesebb gondolatmenete zárja a dolgozatot.

NAGYANYÁM MESÉI

Szász Mónika

1992-ben végzett, óvodapedagógia szak

Tanítóképző Főiskola, Budapest

Témavezető: dr. Könyves-Tóth Lilla

Dolgozatom lényegében az óvodai mesemondás témakörében mozog. Az ősi mesemondás titkait kutatva, nagyanyám meséit gyűjtöttem össze. Az anyag gyűjtőhelye: Ujiráz. A gyűjtés során közvetlenül is megfigyelhettem nagyanyám kapcsolatát a mesékkal. Felfedtem, hogyan őrizte meg azokat, s hogyan hagyományozódott ez családjukban.

Célom, hogy megőrizsem és továbbadjam én is a meséket, ezeket a nemzeti műveltségbeli értékeket a jövő nemzedéknek.

Elvégeztem a gyűjtött anyag mesetipológiai meghatározását, és neves feldolgozók szövegeivel vettem össze. Néhány változat összehasonlító elemzésére is vállalkoztam. A mesemondót fotókon, mesemondását magnetofonon rögzítettem, és ennek alapján elemeztem a mesemondás dramaturgiáját. A mesemondó stílusát is meghatároztam.

Dolgozatomban nem állt szándékomban a mesék felhasználásának részletes feldolgozása és tüzetes vizsgálása. Ezért csupán csak néhány szóval beszéltem arról, hogy előadhatók-e ezek a mesék óvodás korú gyermekeknek, s ha igen, akkor milyen érdeklődést vált ez ki belőlük. A repertoár egy része mesélhető az óvodában. Néhány mesét bemutattam különböző életkorú óvodás csoportoknak, így hatásukat közvetlenül is tapasztalhattam. Kutatási eredményeimet táblázatban rögzítettem, s ennek segítségével a gyerekek fejlettségi és érdeklődési szintje is nyomonkövethető.

Következtetésem a mesehagyomány átörökítése szempontjából érdekesek. A mesehallgatási alkalmak ritkulása, a mesehallgató közösségek felbomlása kétségtelenül a hosszabb tündérmesék irányába hat a népi hagyományban.

MÁS SZELLEMBEN, MÁSKÉPPEN!

(KERESZTYÉN ERKÖLCSI NEVELÉS AZ ÓVODÁBAN)

Csiszár Ákos és Csiszárné Bengi Tünde

III. évf.

Óvóképző Főiskola, Hajdúböszörmény

Témavezető: Kiss Lászlóné és Csorba Péter

A keresztyén jelző az anyagát definiálja, az erkölcsi szó a nevelés módszerét, míg az óvoda pedig a helyét jelöli ki. A társadalmi nevelés színterei közül a keresztyén értékek felmutatását programként vállaló nevelés került az elmúlt 2-3 évben leginkább előtérbe. A hagyományos nevelési rendek helyett a társadalom igényeinek megfelelően növekedett az egyházi és az önkormányzatok tulajdonában lévő óvodákban a keresztyén szellemű alternatív programokat felvállaló csoportok száma. A dolgozat célja, hogy az óvodában folyó keresztyén nevelést pedagógiai és módszertani szempontok alapján nem heti egy órára leszűkítve, vallásóraként mutassa be, hanem egész éves programként tegye a nevelés alapjává. A legkisebb korban a legnagyobb értékek átadásának a legjobb módszerekkel szeretne megfelelni, hogy egy olyan nemzedék felnevelésének lehessen meghatározó dokumentuma, akik felnőtt korban nemcsak magasan kvalifikált, hanem mélyen érző; nemcsak mindent értő, hanem mindenkit megértő; nemcsak a maguk hasznát kereső, hanem krisztusi hitük felmutatásával az egész magyar társadalomnak szolgáló és annak javát előmozdító tagjai legyenek.

A KOGNITÍV FUNKCIÓK VIZSGÁLATA 3 ÉVES KORBAN
(KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A MATEMATIKAI VONATKOZÁSOKRA)

Jenőváriné Kapocsi Antónia
1992-ben végzett, óvodapedagógus
Tanítóképző Főiskola, Budapest
Témavezető: C. Neményi Eszter

A kognitív struktúrák vizsgálatára vonatkozó megfigyeléseimet 3 éves kisfiamon végeztem. Az adatgyűjtést 1991 októberében kezdtem. A rövid, áttekinthető elméleti leírás után vizsgálatom módszereit, tapasztalatait mutatom be.

Olyan játékokat próbáltam gyűjteni, illetve kitalálni, melyek gyermekem gondolatvilágát tükrözik, másrészt alkalmasak a fejlesztésre is. A játékokat --- legfontosabb vagy jellegzetes funkciójuk szerint -- öt címszó alá soroltam: emlékezés, megértés, konstrukció, ítéloképesség, motiváltság.

Egy-egy alapötletet Ádám reagálása szerint továbbfejlesztettem, illetve kudarc esetén is levontam következtetéseimet. Mindig természetes élethelyzetekben játszottunk, megőrizve a játék spontaneitását, örömet. Tapasztalataim alapján úgy érzem, hogy a játékok segítségével a kognitív funkciók már három éves korban is jól vizsgálhatók, s az elért eredmények a pedagógiai munka sikeréhez járulhatnak hozzá.

TANÍTÁS MUNKATANKÖNYVVEL
("HÁROMSZÖGEK" ÉS "A SOKSZÖG BELSŐ ÉS KÜLSŐ SZÖGEINEK
ÖSSZEGE"; 6. OSZTÁLY)

Leskó Ágnes
IV. évf., matematika--földrajz
Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza
Témavezető: dr. Czeglédy István

Dolgozatom első részében azt vizsgálom, hogy bizonyos gondolkodási műveletek hiánya milyen problémákat okozhat a címben jelzett geometriai ismeretek elsajátításában.

A második részben a kísérletben általam kipróbált munkatankönyvet elemzem, kiemelve az ismeretsajátítási folyamat fázisait. Vizsgálom a munkatankönyv-használat előnyeit, hátrányait, igyekszem kiemelni azokat az ismereteket, amelyeket egy ilyen munkatankönyv összeállításánál figyelembe kell vennünk ahhoz, hogy használhatósága optimális legyen.

Végül szólok a kipróbálás során szerzett tapasztalatokról, és arról, hogyan lehet a tanítás során tapasztalt hiányosságokat kiküszöbölni, vagy legalábbis csökkenteni.

RENDSZERSZEMLELET A MAGYAR ÉS AZ ANGOL
MATEMATIKAOKTATÁSBAN
(ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS)

Fogarai Ildikó

IV. évf. matematika--angol

Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

Témavezető: dr. Czeglédy István

A dolgozatom első részében szólok a rendszerszemléletről és annak a matematikatanításban elfoglalt helyéről.

A második részben két olyan témakörnek -- nevezetesen a geometria, ezen belül síkidomok területe, kerülete, geometriai szerkesztések, illetve az algebra, ezen belül egyenletek, egyenlőtlenségek -- az elemzése szerepel, amely az adott korosztály tanítási anyagában mindkét országban megtalálható. Vizsgáltam a fogalmak egymásraépítettségét, a feladatok szövevezését és a feladatokban rejlő külső és belső koncentrációs lehetőségeket.

Végül a személyes megfigyelések, óralátogatások, illetve a tankönyvek összehasonlítása során nyert tapasztalataimat összegzem, külön kitérek arra, mi az, amit a két ország matematikatanítása egymástól átvehet.

KÖVETELMÉNYEK ÉS MÉRÉSEK A MAGYAR ÉS AZ AMERIKAI
MATEMATIKAOKTATÁSBAN

Medvéné Kendi Tímea

IV. évf. matematika--angol szak

Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

Témavezető: dr. Czeglédy István

A dolgozat első részében taglalom, hogy miért tartom fontosnak más országok -- jelen esetben az angol nyelvterület -- és a magyar matematikaoktatás ellenőrző, értékelő munkájának összehasonlítását.

A fő részben elemzem az amerikai és magyar matematikaoktatás célrendszerét. Rávilágítok az alapvető hasonlóságokra és különbözőségekre. Különös hangsúlyt fektetek arra, hogy a két iskolarendszer hogyan, milyen mértékben ellenőrzi a tanulók teljesítményét.

A téma nagyon sokrétű és szerteágazó, így -- a terjedelmi korlátok miatt -- csak a geometria témakört, ezen belül is a háromszögek egybevágóságát vizsgálom -- amerikai és magyar mérőlapok összehasonlításával.

Megmutatom, hogy milyen anyagrészeket, milyen mélyen sajátítanak el a két országban. Vizsgálom, hogy mi alapján mérnek, mit mérnek és milyen szinten.

A dolgozat befejező részében az összehasonlítás alapján levont következtetéseimet ismertetem.

AZ OSZTRÁK ÉS A MAGYAR MATEMATIKA TANKÖNYVEK
FELADATANYAGÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE A NEVELÉSI,
OKTATÁSI, KÉPZÉSI CÉLOK SZEMSZÖGÉBŐL

Popovics Judit

III. évf. matematika--rajz szak

Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

Témavezető: dr. Czeglédy István

Dolgozatom első részében az osztrák és a magyar iskolarendszert hasonlítom össze, különös figyelemmel az iskolatípusokra, az átjárhatóságra és a vizsgarendszerre.

A következő részben az osztrák és a magyar tankönyvekből vett mintapéldákkal, feladatokkal, illetve ezek elemzésével azt próbálom megmutatni, hogy a két országban milyen célokat, milyen szinten és hogyan lehet megvalósítani.

A befejező részben megpróbálom kiszűrni azt, hogy mi az, ami a magyar matematikatanításban hasznosítható lenne, melyek azok az ötletek, fogások, amelyeket beépíthetünk a tanításunkba, és melyek azok a területek, amelyekben szerintem eredményesebb a magyar matematikatanítás.

MÉRÉSEK: HOSSZÚSÁG-, KERÜLET-, TERÜLET-, FELSZÍN-, TÉRFOGAT ÉS
ÚRTARTALOM 1--4. OSZTÁLYBAN

Lestyán Éva

tanító

Kölcsey Ferenc Tanítóképző Főiskola, Debrecen

Témavezető: dr. Gődényné dr. Szarvas Edit

A dolgozat a témaválasztás indoklása során megvilágítja a téma helyét és szerepét a tanítás folyamatában. Érzékelteti annak fontosságát a tanításban éppen úgy, mint a mindennapi életben. Ezt követően a mérés fogalmát adja meg, majd vázolja a mérés folyamatát az oktatásban. Tisztázza a becslés szerepét és fokozatait. Ezek után következik a dolgozat fő része: az egyes mérésfajták és azok alkalmazása az alsó tagozatos oktatás 1--4. osztályában. Külön-külön mérésfajtánként ismerteti a tanterv által előírt tananyagot és követelményrendszert, osztályokra lebontva, majd annak konkrét megvalósítását realizálja feladatokon keresztül. A biztos fogalomkialakítás és a gyakorlati mérések kivitelezése kiemelt figyelmet kap. A dolgozat összegzéssel zárul, mely a hospitálások és a tanítások során szerzett tapasztalatokat tárja fel.

A SZÁMÍTÁSTECHNIKA ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI A TÉRGEOMETRIA
OKTATÁSÁBAN

Veszprémi Roland

III. évf. matematika--fizika--számítástechnika szak

Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola, Szombathely

Témavezető: dr. Horváth Jenő

A térgeometria tanulása és oktatása is nehéz feladat elé állítja mind a diákokat, mind a tanárokat; azon oknál fogva, hogy a teret síkban ábrázoljuk. A számítógépprogramom ezen igyekszik segíteni; mivel az egyszerűbb és bonyolultabb térgeometriai ábrákon is könnyen szemléltethetjük segítségével, így a kevésbé fejlett térszemlélettel rendelkező tanulók számára is könnyebben felfoghatóvá válik egy bonyolultabb térgeometriai probléma.

A program olyan ábrákat készít, amiket egy színszűrős szemüveg segítségével háromdimenziós, térhatású ábrának, testnek érzékelünk. Ezek a térhatású alakzatokon aztán különféle transzformációkat végezhetünk: tengelyek körüli forgatás, nagyítás, kicsinyítés, deformációk stb. Ábrákat könnyedén készíthet a felhasználó, akár diák, akár tanár, de a program is tartalmaz előre elkészített alakzatokat. Ezen alakzatok tárolhatók és az oktatás során felhasználhatók, nagyban megkönnyítve ezzel a diákok és tanárok munkáját.

A SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGE AZ ALSÓ
TAGOZATOS MATEMATIKA TANÍTÁSÁBAN

Zoltán Annamária

II. évf. tanítói szak

Comenius Tanítóképző Főiskola, Sárospatak

Témavezető: Szűcsné dr. Csizsár Magdolna

A dolgozatomban alapvető célom, hogy bemutassam és feltárja az általános iskolai gyakorlatban használatos tanítási eszközöket. Felhasználásuk lehetőségét összekapcsolom a jelenleg érvényben lévő oktatás-nevelés tervében megfogalmazott feladatokkal.

A 6--10 éves korú gyermekek gondolkodási tevékenységének vizsgálatán túl elemzem az eszközök motiváló hatásának és a tanulói manipulatív tevékenységnek a tanítási gyakorlatban betöltött szerepét.

Az eddigi tanítási gyakorlatban ismert és kevésbé ismert eszközök felhasználását konkrét feladatokhoz kapcsolva az általános iskolai tananyagban szereplő témakörök szerint rendszerezem, kiemelve azok készség- és képességfejlesztő hatásának lehetőségét.

RÉGI MAGYAR MATEMATIKA TANKÖNYVEK FELKUTATÁSA ÉS ELEMZÉSE
(XVI--XVII. SZ.)

Szabó Enikő

1992-ben végzett, tanító

Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola,

Témavezető: dr. univ. Pápay Péter

György Mester aritmetikája, a Debreceni Aritmetika és Menyőfi Ferenc aritmetikája a XVI--XVIII. sz.-ban születtek. A reformáció hatással volt ebben az időben az oktatásra.

Ezek a matematikai könyvek főleg az alpműveletek tanításával foglalkoztak. Megfigyelhetjük rajtuk keresztül hogyan tisztultak le a ma használatos alpműveletek szabályai, az írásbeli műveletek hogyan egyszerűsödtek. Ezek a művek az arab számjegyek használatát terjesztették hazánkban. A szerzők a matematikai szaknyelv kialakításában úttörő munkát végeztek. Az abakuszon való számolást is tanították ezek a tankönyvek. A sokféle mértékegység, pénznem átváltásához is segítséget nyújtottak. Figyelemre méltóak a színes és sokféle szöveges feladatok. Ezek gyakran történelmi, földrajzi vagy kereskedelmi tárgyúak, melyek megvalósították a tantárgyi integrációt.

Elmarasztalják ezeket a műveket a praticizmusra való törekvések miatt, de valószínű, hogy éppen a minden napi életben való felhasználhatóságuk miatt voltak népszerűek és értek meg többszöri kiadásokat. Valódi magyarázatokra, elméleti okfejtésekre nem fektettek hangsúlyt az aritmetikák. A megtanulandó regulákat nem bizonyították.

Nemcsak matematikai szempontból figyelemre méltóak ezek a művek, rajtuk keresztül képet alkothatunk a XVI--XVII. századi Magyarország gazdasági, politikai, kulturális életéről.

A SZOROBÁN FELHASZNÁLÁSI LEHETŐSÉGEI A SZÁMTAN - ALGEBRA
TANTERVI TÉMAKÖRBEN

Gyurosovics Gabriella

III. évf. tanítói szak

Eötvös József Tanítóképző Főiskola, Baja

Témavezető: Járai József

Az iskolákban kb. 3 éve egy új eszköz indult hódító útjára, a szorobán. Pedagógusok tanfolyamokat végeznek, előadásokat hallgatnak, és az ország egyre több részéről számolnak be az eszköz használata közben tapasztalt sikereikről.

Nekem is alkalmam volt néhányuk beszámolóját meghallgatni, és egy szakkör vezetésével ezeket a gyakorlatban kipróbálni.

A diploma megszerzése utáni munkára készülve, összegyűjtöttem néhány feladatot, amelyekről úgy gondolom, hogy segítségére lehetnek azoknak a pedagógusoknak, akik eddig még nem találkoztak az eszközzel, de szeretnék megismerni.

Éppen ezért, a feladatok (és megoldások) mellett, kitértem néhány alapvető tudnivalóra, amelynek ismerete -- véleményem szerint -- elengedhetetlen a továbbiak megértéséhez.

Mint ahogy a cím is mutatja, a feladatok a Számтан - algebra tantervi témakörhöz kapcsolódnak, sorrendben követik annak felépítését (tanítását)ó

Ugyanakkor valamennyi felhasználási lehetőségre nem tértem ki, így a feladatok sora a gyakorlatban bővíthető, a határt a pedagógusok fantáziája szabja meg.

SZÁMÍTÓGÉPES BEMUTATÓPROGRAM ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI AZ
ANYAG- ÉS GYÁRTÁSISMERET "RONCSOLÁSOS ANYAGVIZSGÁLATOK"
TÉMAKÖRBEN

Vass Szabolcs

IV. évf., műszaki tanár szak

Széchenyi István Főiskola, Győr

Témavezető: Nagy Tamás

A középfokú szakképzésben az Anyag- és gyártásismeret tantárgy egyes fejezetei az elméleti jellegű tananyagtartalmakon kívül a tárgyalt probléma gyakorlati (szemléletes) bemutatását is megköveteli. Ez több esetben drága, bonyolult eszközök (eszközrendszerek) jelenlétét kívánja meg a tanítási-tanulási folyamat során. Ezeket csak kevés iskola tudta (tudja) beszerezni. Az Anyag- és gyártásismeret tantárgy "Roncsolásos anyagvizsgálat" témaköre az előzőek alapján ebbe a problémakörbe tartozik.

A számítógépek oktatási célú alkalmazása lehetőséget biztosít egy eszköz (a számítógép) segítségével több drága eszköz teljes vagy részleges kiváltására.

Egy szakmai alapozó tárgy keretében TDK dolgozatunkban próbáljuk meg bemutatni a CAI programok tervezésének és készítésének folyamatát.

A készített program alkalmazhatóságát és korlátait iskolai alkalmazás során kívánjuk kontrollálni.

Az említett CAI program (bemutató program) IBM PC számítógépre készült, lehetőséget biztosít a vizsgált tartalom közös vagy akár egyenkénti önálló feldolgozására egyaránt.

GÉPJÁRMŰVEK VILLAMOS GYÚJTÁSA OSZCILLOSKÓPOS
VIZSGÁLATÁNAK SZÁMÍTÓGÉPES SZIMULÁCIÓJA

Barna József

IV. évf., műszaki tanár szak

Széchenyi István Főiskola, Győr

Témavezető: dr. Nyéki Lajos

A dolgozat a szakközépiskolák gépjármű villamosság tantervét tárgya oszcilloszkópos gyújtásvizsgálat című témájához kapcsolódik. A szimulációs program készítésének problémáját a jelenlegi iskolai oktatás fogyatékoságai vetették fel. Az elméleti és a gyakorlati foglalkozások időben és anyagukban nincsenek összehangolva. A téma teljes körű feldolgozása mintegy másfél évre széthúzva történik meg. Az oszcilloszkópos vizsgálat a gyakorlatban jóval előbb találkoznak a tanulók, mint elméletben.

A dolgozat a témaválasztás indoklása után ismerteti a szimuláció fajtáit és ezen belül a számítógépes szimulációt. Foglalkozik az oszcilloszkópos gyújtásvizsgálathoz szükséges előismeretekkel, majd részletesen ismerteti a kidolgozott programot, annak kezelését és alkalmazását az oktatás folyamatában.

A program hat részből -- menüágból -- áll. Az első négy rész funkciója számítógépes bemutatás:

- Hagyományos akkumulátoros gyújtás,
- Ozcilloszkópos katódsugárcső,
- Gyújtási feszültségképek,
- Ozcilloszkópos kezelés

Az ötödik rész funkciója számítógépes szimuláció:

- Ozcilloszkópos vizsgálat szimulációja

A hatodik rész funkciója számítógépes feleltetés:

- Ellenőrző kérdések

A dolgozat ismerteti a program alkalmazásának hardver feltételeit: AT kompatibilis személyi számítógép, nagyfelbontású grafikus monitor.

SZÖVEGSZERKESZTÉS KEZDŐKNEK WORD 5.0-VAL

Bayer József

III. évf. számítástechnika szak

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger

Témavezető: Koczka Ferenc

Ez a könyv a szövegszerkesztés technikáját tartalmazza, olyan laikusok számára, akik nem akarnak computer szakemberekké válni. A hazai szakirodalom nem látja el didaktikus tananyaggal a felhasználókat, az átlagembert. Ezt a hiányt igyekeznek ez a tananyag pótolni. A 150 oldala könyv szerkezete a következő:

- Általános bevezetés és az eszközök bemutatása teljesen kezdők számára. Ábrák teszik szemléletessé az anyagot.
  - A program kezelésének elsajátítása, a menü használata. (A WORD 5.0 a legsikeresebb szerkesztő Európában, intelligens, és csak olcsó hardvert igényel.)
  - A legegyszerűbb gépelési, szerkesztési ismeretek. A javítási mechanizmusokat külön részletességgel tárgyalja az írógépről átállóknak. Minden fejezet végén gyakorlás és feladatgyűjtemény található.
  - Az elektronikus lehetőségeket kihasználó műveletek (keresés és csere)
  - Összetettebb lapformázási ismeretek
  - Profi funkciók tárgyalása. E téma mélysége csak korlátozott, mivel nem nyomdászati (DTP) munkára készíti fel a könyv olvasóját, "csak" szövegszerkesztésre.
  - Megemlíjtjük a program ékezetesítésével kapcsolatos tudnivalókat.
  - A program angol nyelvű üzeneteinek teljes fordítása és magyarázata. (A magyar nyelvű irodalomban teljesen hiánypótló vállalkozás.)
  - A program használatának összefoglaló táblázatai.
- A tananyag lehetséges felhasználási területei:
- Felsőoktatás informatika alapjai c. tárgy
  - Szakirányú középfokú oktatás
  - Középfokú oktatás informatika--számítástechnika fakultáció

SZEMLÉLTETŐ PROGRAM A PLATINOTRON (AMPLITRON ÉS STABILITRON) LEJÁTSZÓDÓ FOLYAMATOK VIZUÁLIS MEGJELÉNÍTÉSÉRE

Szincsák András

III. évf.

HM. Bólyai János Katonai Műszaki Főiskola,

Témavezető: Végh Attiláné dr.

A mikrohullámú elektroncsövekben végbemenő fizikai folyamatok szemléltetését elősegítő -- C 128-as számítógépre készült -- "szemléltető programcsomagot" tartalmazza a pályamű. Szükségességét és alkalmazhatóságát didaktikai és metodikai szempontok alapján indokolja, kiegészítve a kipróbálás tapasztalatával.

Bemutatja a programcsomag felépítését és kezelését, valamint 3 új elemének (erősítő klisztron, magnetron, platinotron) részletes tartalmi leírását és strukturális felépítését.

CAD/CAM OKTATÓPROGRAM

Sal András

IV. évf., matematika--technika szak

Janus Pannonius Tudományegyetem, Pécs

Témavezető: dr. Hegyi Sándor

A technológiai korszakváltás nem lehetséges megelőző oktatási és képzési rendszerváltás nélkül, az ipar csak így felelhet meg a magasabban képzett, és művelt munkaerőt igénylő követelményeknek. Tovább kell fejleszteni az oktatási módszereket annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék az új feladatkörökre jobban felkészülhessen.

Ezen koncepciókhoz járul hozzá a "CNC CAD-CAM" szoftver, amely elősegíti a EMCO CNC eszterga programozásához szükséges ismeretek elsajátítását.

A szoftver igyekszik a magyarországi oktatási viszonyokba beilleszkedni. Több előnyös tulajdonságát is megemlíthetjük, miszerint: a használatát a menüvezérlés nagymértékben megkönnyíti, és áttekinthetővé teszi, ezért igen rövid idő alatt elsajátítható. Megkönnyíti az oktatók és a tanulók feladatát a CNC programkód megismerésében. Az eddigi hosszadalmas és fáradságos munkával elkészített programokat pillanatok alatt elkészíthetjük a számítógép segítségével, bemutatva a korunk egy technológiai eljárását. A szoftver szimulálja a program alapján a munkadarab valóságos esztergálását. Ez több okból is előnyös, pl.: anyagtakarékosság, gépkímélés, és az esetleges hibák korrigálása szempontjából. Lehetővé teszi, hogy egy számítógép teremben esztergagép nélkül egyidőben többen is alkalmazzák. Továbbá rendelkezik egy háromdimenziós megjelenítővel, ami a tanulók térlátását nagymértékben elősegíti.

OKTATÓPROGRAMOK AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA ALSÓ TAGOZATÁBAN

Simon Gabriella

III. évf. matematika

Kölcsey Ferenc Tanítóképző Főiskola, Debrecen

Témavezető: dr. Nyakóné dr. Juhász Katalin

Dolgozatomban oktatóprogramokat készítettem a 6--10 éves korú gyermekek számára. A számítógépek -- mint újfajta oktatástechnikai eszközök --, által kínált lehetőségek közül kiemelkedő szerepe van az oktatóprogramoknak, melyek -- megfelelő alkalmazás mellett --, lehetőséget nyújtanak a tanítási folyamat hatékonyságának fokozásában.

Az oktatóprogramok alkalmazásának előnyei:

- tanítják, oktatják a gyerekeket,
- ellenőrzik tudásukat,
- motiválják a tanítási órát,
- lehetőséget adnak a differenciálásra,
- használatuk során a gyerekek jártasságot szereznek a számítógép kezelésében,
- kiegészítik a tanító munkáját.

A ma már szinte minden iskolában megtalálható számítógépek jobb kihasználásának és a tanítási folyamat eredményességének növelése céljából írtam programjaimat, melyeket három csoportra lehet osztani: matematikai, anyanyelvi programok és magyar--német szótárprogram.

SZUPERNAGYSEBESSÉGŰ ESEMÉNYEK FÉNYKÉPEZÉSE AMATŐR
FELSZERELÉSSEL

Kurucz Balázs

IV. évf., matematika--technika szak

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger

Témavezetők: dr. Hauser Zoltán és Gyergyák Ferenc

Az oktatásban szükség van szemünk által nem látható folyamatok bemutatására. Ez a folyamat fényképezéssel megoldható. Kutatásom célja az volt, hogy olyan reprodukálható kiegészítő készüléket dolgozzak ki, ami nem tartalmaz drága, költséges gyári elemet és minden általános iskolában megépíthető és használható.

Két évvel ezelőtt már bemutattam -- kutatásaim akkori eredményét -- egy olyan hangkioldót, ami használható volt hanggal járó törések és gyors alakváltozások fotózására. Az azóta továbbfejlesztett változat már lövedék okozta törések és más szupergyors események fotózására is alkalmas egy fénykapu segítségével.

LÁBATLAN KÉTÉLTŰEK TERRÁRIUMI MEGFIGYELÉSE ÉS FILMEZÉSE

Vörös Csaba

technika--fizika szak

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger

Témavezetők: dr. Varga János és dr. Hauser Zoltán

A kétéltűek terráriumi tartásával több mint 10 éve foglalkozom. A terráriumi környezetet minél inkább hasonlóvá próbálom tenni az állatok eredeti élőhelyéhez. Ez az állatoknak is kellemesebb, és a terraristának is, aki az állataiban, terráriumaiiban gyönyörködni szándékozik. Az így berendezett terráriumban az állatok fényképezése is lehetséges az eredeti mikrokörnyezet hatásával.

Ezen előzmények, illetve meggondolások adták az ötletet, hogy kétéltűek terráriumi filmzése legyen a szakdolgozatom témája. A "kétéltűek" túlságosan tág témakör ahhoz, hogy a szakdolgozat szűk keretei között foglalkozhassam vele.

1991 elején azonban egy bécsi állatkereskedésben rábukkantam a lábatlan kétéltűek (Gymnophyona) egy vízi képviselőjére. Ezt az állatot megvásároltam, majd mintegy fél év múlva még négy példányt sikerült beszereznem. Mivel ez az állatcsoport meglehetősen ismeretlen, úgy döntöttem, hogy ezekről fogok filmet készíteni.

Ebben a dolgozatban megpróbálom ismertetni a külföldi szakirodalomban publikált megfigyelési eredményeket és ezeket összevetni, illetve kiegészíteni a sajátaimmal. Ezzel a kutatás, megfigyelés még nem zárult le, rendkívül sok kérdés maradt számomra is megválaszolatlanul, melyekre a választ később igyekszem megtalálni.

EGER, AHOL ÉLÜNK
Ács Gábor és Samu László.
1992-ben végzetek
Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger
Témavezetők: dr. Forgó Sándor és dr. Gaál István

A felnövekvő generációk egyre jobban lerombolták természetes környezetünket. Ma már arról beszélhetünk, hogy mesterséges környezetünk is veszélyben van. A fiatalsággal először is meg kell ismertetnünk a veszélyeket, aztán cselekvésre kell készítenünk őket. Hiszen a felnőttek egy része lehet, hogy már sohasem fogja belátni a hibáit, de a felnövekvő generációk súlyos árat fizetnek az elődeik "bűneiért". Először a környezetünkért való aggodást lehet megmozdítani bennük, és csak aztán a természet védelme iránti fogékonyságot. A film azt hivatott elérni, hogy a fiatalok elgondolkodjanak ezeken a problémákon, cselekvés majd csak a következő lépés lehet.

A filmmel egy olyan hiányt szeretnénk volna pótolni, amely az oktatás feltételeiből hiányzik. A film azt az űrt szeretné egy picit csökkenteni, ami a környezet védelmére történő nevelésben jelentkezik. Az osztályfőnökökön kívül szeretne a szaktanárokon is segíteni, hogy a lehetőségekhez képest ne csak a figyelmet hívják fel, hanem a módszerre is választ tudjanak adni.

A filmben a szennyezéseken kívül a mérési módszereket is szeretnénk volna megmutatni, de az idő rövideje nagyon behatárolta a munkánkat.

A dolgozat pontosan tartalmazza annak a másfél éves méréssorozatnak az eredményeit, melyekre a filmben az idő rövideje miatt csak hivatkozni volt módunk. A módszerek bemutatása természetesen csak középiskolában és szakkörön lehet motiváló hatású. Célja nem más, mint az alkalmazott mérési módszerek elveinek és a használt eszközök működési mechanizmusának rövid ismertetése.

Mindezekkel megpróbáltunk segítséget adni a pedagógusoknak a megértéshez és az előadásaik színesebbé tételéhez.

Reméljük, minél több gyermek előtt bemutatást nyer a film.

A NYELVOKTATÁS SZÍNTEREI (videofelvétel)

Szalatnai Gábor

1992-ben végzett

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger

Témavezető: Elek Eleménné dr.

A közép- és felsőoktatás területén napjainkban kiemelt fontosságú az idegennyelv oktatása. Egyre kevesebb azon kvalifikált szakmai területek száma, amelyeknél elegendő lenne csupán az anyanyelv ismerete. A szakmai lépéstartás elengedhetetlen feltétele a nyelvtudás, a világnyelvek valamelyikének középszintű ismerete. Különösen igaz ez a magyar nyelvterületre, hiszen viszonylag szűk földrajzi környezetben használatos.

Magyarországon is rohamosan növekszik a nyelvet tanulók száma, a hatékonyság azonban nem megfelelő. Ennek egyik okát a korszerű oktatórendszerek hiányában, -- illetve ahol vannak, a tanárok felkészültségében -- kell keresni.

A dolgozat a nyelvoktatás hatékonyságát fokozó nyelvi laboratóriumok fajtáit mutatja be, elsősorban technikai szempontból. A rövid történeti bevezető után tisztázza a nyelvi labor fogalmát, ismerteti alapvető típusait (audip-passzív, audio-aktív, audio-aktív-komparatív) és főbb jellemzőiket. Az utóbbi említett keretében az egyik legkorszerűbb TANDBERG IS-10 típusal foglalkozik részletesen. A főbb egységek (vezérlőpult, munkahelyek) és a szolgáltatások bemutatásán túl betekintést nyújt néhány munkaformába (fonetikai gyakorlat, ismeretlen szöveg feldolgozása). Az írásos anyag egy 11 perces videofelvétel irodalmi és technikai forgatókönyvét is tartalmazza. Ennek alapján készült a dolgozat mellékletét képező videofelvétel, amely didaktikusan mutatja be az IS-10 típusú laboratórium felépítését, az üzembe helyezés módját és a szolgáltatások igénybevételének formáit.

A TEXTÍLIÁK MOSÁSÁNAK TECHNIKÁJA

Szabó Béla

II. évf., biológia--technika szak

Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

Témavezető: Makay Lajos

Dolgozatomnak az adja aktualitását, hogy főiskolánkon a technika tanszék irányításával bevezetik a háztartásökönómia szakot. Ebben az új programban részletesebben foglalkozunk lakáskultúra néhány kérdésével. A modern háztartásokban a háziasszony mellett a férfiak és gyermekek is bekapcsolódnak a lakás és ruhakarbantartás, tisztítás műveleteibe. A történeti áttekintés után nemzetközi tapasztalatok felhasználásával mutatom be a mosás mai lehetőségeit.

"INFORMÁCIÓ-, ANYAG- ÉS ENERGIATRANSZFER FOLYAMATAI A GÉPJÁRMŰVEKBEN ÉS A KÖZLEKEDÉSBEN" C. TANANYAG MODUL ISMERET- ÉS TEVÉKENYSÉGRENDSZERE A GIMNÁZIUMI "TECHNIKA" TANTÁRGYBAN

Mészáros Péter

IV. évf., technika-tanár szak

Széchenyi István Főiskola, Győr

Témavezető: Földes Zoltán

A közlekedés, mint témakör rendkívül széles és szerteágazó. Az oktatásban, az általános képzésben jelenleg csak egy viszonylag szűk köre jelenik meg a közlekedésnek, ahol főként a szabályismertetésre koncentrálnak.

A téma fontossága -- és jelenleg az oktatásban jelentkező hiánya -- indított arra, hogy a gimnáziumi technika tantárgy keretén belül feldolgozzuk a közlekedési rendszert, mint mindennapi környezetünk színterét.

A választott témakör feldolgozása folyamán két célt tűztünk ki:

Az egyik, hogy a gimnáziumi technika "Összetett rendszerek" témakörét, az általunk választott szárazföldi-, légi- és víziközlekedés rendszereinek bemutatása révén dolgozzuk fel.

A másik pedig, hogy a rendszerelemzés szempontjai alapján ismertessük a tanulókkal -- közlekedési ágazatok szerint -- azok célját, funkcióját, részeinek kapcsolatait, azaz a működésüket és működtetésüket. A tantervi modulunkat úgy állítottuk össze, hogy az a közlekedő embernek a közlekedésről adjon egy viszonylag teljeskörű ismeretet, információt az általános műveltség szintjén.

A feldolgozás során a közlekedés technikai vetületeként pedig megismerkednek a tanulók különböző anyagokkal, energiákkal, információkkal, azok tulajdonságaival, környezeti hatásukkal stb.

Hisszük, hogy ez a feldolgozási forma az eredményes tanulást segíti majd elő és nem utolsósorban a tanulók közlekedési kultúráját fejleszti.

SZÁMÍTÁSTECHNIKA OKTATÁS AZ ALSÓ TAGOZATBAN

Barczikay Zsuzsanna és Kiss Zsuzsanna

III. évf.

Kölcsey Ferenc Tanítóképző Főiskola, Debrecen

Témavezető: dr. Nyakóné dr. Juhász Katalin

Az informatika és a számítástechnika ismerete ma már az általános műveltség részét alkotják, tanításuk ezért egyre inkább szükségessé válik. Dolgozatunk egy tanmenet, amely az általános iskola 1--4. osztályig órára lebontva tartalmazza a megtanítandó tananyagot. Az ismerkedést már alsó tagozatban el kell kezdeni, játékos ismeretszerzésen keresztül az érdeklődésüket fel kell kelteni. Ebben az életkorban a kíváncsiság kellő motivációt biztosít, s a felnőtteknél gyakran tapasztalható félelem helyett érdeklődéssel fordulnak a számítógép felé, így nem érzik a tanulás fáradalmait.

1. osztály elején a számítógéppel való ismerkedés és a rajzos algoritmusok alkotják a tananyagot. Félévtől kezdődően térünk rá a Basic alapjainak elsajátításához.

2. osztályban a grafikus üzemmódban készített látványos programok gyors és megérdemelt sikerélményhez juttatják a tanulókat. Ez a terület áll legközelebb hozzájuk, megmozgatja fantáziájukat, fejleszti kreativitásukat.

3. osztályban kevesebb, de még elvontabb gondolkodást igénylő utasításokkal ismertetjük meg a gyerekeket.

4. osztályban több órát igénylő, a képességeknek megfelelő differenciálást biztosító feladatokat oldanak meg a tanulók, megismerkednek a számítógép felépítésének és működésének alapjaival, és informatikai ismereteket szereznek.

Tanmenet javaslatunkkal alternatívát szeretnénk kínálni az informatikát oktatók számára.

A BÁNKI-TURBINA MŰKÖDÉSÉNEK MODELLEZÉSE

Nagy Zsolt

IV. évf. matematika--technika

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged

Témavezető: dr. Gion János

A dolgozatomban a vízenergia hasznosításának kérdését elemzem az ókortól napjainkig. A vízenergia más fogyó energiaforrásokkal szemben megújuló energiaforrás, ezért nem lehet számunkra közömbös felhasználásnak, hasznosításának kérdése.

A vízenergia átalakításának módjait, illetve eszközeit tanulmányozva közismert magyar névvel találkozhatunk: Bánki Donátéval, aki megalkotta vízturbináját. A Bánki-turbina szerkezetét, működését tanulmányozva jött az ötlet, amelynek az eredményeként megszületett a modell. A modellt működés közben számítógéppel vezérelhetjük, és jellemző működési paramétereit mérhetjük. A dolgozat a megvalósított vezérlés, illetve adatok elemzésével is foglalkozik. Hangsúlyozzuk a téma általános iskolai nevelésben-oktatásban szükséges felhasználását: a vízenergia hasznosítása, modellelemzés, magyar feltalálók munkásságának ismertetése.

ELEKTRONIKUS ÉPÍTŐJÁTÉK

Anveiler Miklós

IV. évf. fizika--technika szak

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged

Témavezető: Kesztyűsné dr. Dobos Katalin

A dolgozat a szerző által tervezett és készített elektronikus építőjátékot mutat be.

Az építőjáték-készlet lehetővé teszi, hogy a tanulók egyszerűbb áramkörökből kiindulva folyamatosan bonyolultabb áramköri kapcsolásokat valósítsanak meg, továbbá tanári segítséggel több szerkezeti elemet tartalmazó áramkör építésével, működésével is megismerkedhetnek.

Az építőkészlet javasolt alkalmazási területei:

- általános iskolákban (8--14 éves gyermekeknél) tanári bemutató eszközként (pl. logikai áramkörök tanításánál, multivibrátoros villogó építésénél stb.);

- tanulói gyakorló eszközként;

- a szakkörökön áramkörök építése.

A dolgozat mellékletében szerepelnek a készlettel megépíthető kapcsolások rajzai, az áramkörök működési leírásai és a megépítés módja. A készlet alkalmas önállóan tervezett áramkörök megépítésére is. Az építőjáték tetszés szerinti modulokkal bővíthető.

SZÁMÍTÓGÉPPEL SEGÍTETT NYÁK-TERVEZÉS

Ábel Tamás

IV. évf., matematika--technika szak

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged

Témavezető: Sándorné dr. Tóth Zsuzsanna

TDK dolgozatom témája a számítógéppel segített NYÁK-tervezés. Ehhez a P-CAD nevű programcsomagot használom fel segítségül.

A P-CAD programrendszer feladata elektronikus áramkörök automatikus tervezésének és gyártásának támogatása. A programrendszer a teljes tervezési folyamatot felöleli és kapcsolási rajz elkészítésétől az áramkör szimulációján keresztül a nyomtatott áramköri filmek és a dokumentációk automatikus elkészítéséig.

A programrendszer a következő feladatok elvégzésére alkalmas:

- a kapcsolási rajz előállítása egy interaktív rajzolóprogrammal;

- a kapcsolási rajz ellenőrzése;

- kézi vagy automatikus alkatrész-elhelyezés a nyomtatott áramköri lemezen;

- a nyomtatott áramköri huzalozás automatikus elkészítése;

- a kapcsolási rajz aktualizálása az elhelyezési és huzalozási eredmények alapján;

- a gyártáshoz szükséges filmek, fúrószalag stb. előállítása;

- a szükséges dokumentációk előállítása;

- az adattárban levő szimbólumok és alkatrészek módosítása, új szimbólumok és alkatrészek definiálása.

E rendszeren túl bemutatom a C-64 gépen történő NYÁK-tervezés lehetőségeit, melyhez saját programot használok fel.

A SZÁMÍTÓGÉP TECHNIKAI ALKALMAZÁSA

Simon László

IV. évf., matematika--technika szak

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged

A számítógépes környezet megismertetése, alkalmazása fontos feladata az általános iskoláknak. Ehhez olyan számítógépes rendszerekre van szükség, amelyek a tágabb technikai környezettel való kapcsolatteremtésre is képesek. Az alapgépet különböző perifériákkal, interface-szekkel kell kiegészíteni. Ezek a szerkezetek lehetővé teszik számunkra különböző érzékelők, irányító egységek kapcsolását. A gyerekek nemcsak számokkal, értékekkel találkozhatnak, hanem grafikonokkal, függvényekkel, folyamatirányításokkal is. A folyamatirányító tevékenységek iskolai keretek között elsősorban modellek mozgásával, kísérletek irányításával, mérések követésével, elemzésével valósíthatók meg.

Így lehetőségünk van arra, hogy a valóságos szerkezetek, rendszerek irányítási problémáira hívjuk fel a tanulóink figyelmét. Az oktatási célra kifejlesztett számítógépes irányítású eszközök általában több célra használhatók, alkalmasak a tárgyrendszerek és az irányítási rendszerek összefüggéseinek rendszerszemléletű megközelítésére, így a valóságos rendszerek célszerű modelljeinek tekinthetők.

A technikai témájú szimulációk kiválóan alkalmasak arra, hogy a bonyolult folyamatokat leegyszerűsítsük, modellezzük, anyag-, energia-, információáramokat érzékeltessünk, a szerkezeteket ábrázoljuk. Dinamizmusokkal a folyamatok változékonyságát kiválóan bemutathatjuk.

Bemutatom egy ilyen szimulációs lehetőséget vázol.

AZ EGYÉNI VÉDEKEZÉS TECHNIKÁJA A KOSÁRLABDÁBAN

Lőcsei Eszter

IV. évf., testnevelés--biológia

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger

Témavezetők: dr. Hauser Zoltán és Kovács Gyula

A kosárlabdában a védekezés ugyan olyan fontos, mint a támadás. Még is nagyon sok játékos elhanyagolja, csak a pontszerzésre törekszik.

Az tény, hogy az a csapat gyűr, aki több kosarat dob, de ezt másként is meg lehet fogalmazni. Vagyis az a csapat győz, aki jobban védekezik, és kevesebb kosarat kap.

Sajnos azt tapasztaltam, főleg az általános iskolákban órákon kívül tartott kosárlabda edzéseken, hogy elsősorban a dobás, a megindulás, megállás oktatására összpontosítanak (ez nem hiba), és a védekezést elhanyagolják.

A videófilmet éppen ezért, a védekezés oktatásának megkönnyítése érdekében készítettem.

Remélem, az alapok pontos bemutatásával, sikerül megkönnyíteni a nem teljesen hozzáértő kosárlabda oktatók munkáját.

Vázlatpontokba szedve ismertetném a filmen látható főbb lépéseket:

1. Alapállás
2. Mozgás alapállásban
3. A védőjátékos lábmunkája
4. A védőjátékos karmunkája
5. Helyezkedés a védekezésben

AZ ÓVODAI ATLÉTIKUS MOZGÁSOK HATÁSA A KOORDINÁCIÓS KÉPESSÉGEK FEJLŐDÉSÉRE

Mészáros Mária

III. évf., óvodapedagógus szak

Benedek Elek Óvóképző Főiskola, Sopron

Témavezető: Bucsy Gellértné

Az Óvodai Nevelés Programja gazdagon tárgyalja az atlétikus jellegű mozgásokat.

A testnevelés foglalkozások mellett, a mindennapos foglalkozások egész éven át jó lehetőséget adnak a mozgásanyag gyakorlására, a természetes mozgások készségi szintű begyakorlására és a motoros képességek életkorhoz igazodó fejlesztésére.

A dolgozat olyan mozgásfejlesztő programot mutat be, melynek kiemelt célja az atlétikus mozgások által a motoros képességek és ezen belül a koordinatív képességek fejlesztése.

A mindennapi testedzés biztosítja a mozgásfejlesztő program hatékony megvalósítását.

A program eredményességének vizsgálatához motoros próbákat választottunk, melyeket kísérleti és kontroll csoportokban folyó longitudinális vizsgálat adatfelvételeinél alkalmaztunk.

A vizsgálat 2 éven át 4 adatfelvétellel történik.

Mivel a munka még nem fejeződött be, a dolgozatban az eddigi felmérések eredményeit kívánom bemutatni és a tapasztalataimról beszámolni.

AZ ÓVODAI TESTNEVELÉS VIZSGÁLATA VEGYES ÖSSZETÉTELŰ GYERMEKCSOPORTBAN

Samu Csilla

III. évf., óvodapedagógus szak

Benedek Elek Óvóképző Főiskola, Sopron

Témavezető: Bucsy Gellértné

Az elmúlt években tapasztalható társadalmi változások az óvodákban az életmódszervezés kibontakozó fajtáinak megjelenésével éreztetik hatásukat. A vegyes összetételű gyermekcsoportok számának növekedése összefügg ezzel a jelenséggel.

A testnevelésre speciális feladatok hárulnak, hiszen ebből adódóan megoldást kell keresni a 3--6 éves óvodások hatékony fejlesztésére.

A dolgozat arra a kérdésre keresi a választ, hogy milyen hatással van a vegyes összetételű gyermekcsoport a motoros képességek, kiemelve a koordinációs képességek alakulására.

A két éves longitudinális vizsgálatban kísérleti (vegyes) és kontroll (azonos életkorú) csoportok vesznek részt.

Végső következtetések megállapítására még nem vállalkozhatunk, mivel az utolsó -- negyedik -- adatfelvételre 1993 tavaszán kerül sor. Ezért a dolgozatban eddigi tapasztalatainkról és eredményeinkről számoltunk be.

Statikus és dinamikus koordináció szintjét mérő próbákkal igyekszünk a 4-6 éves óvodások fejlődési törvényszerűségeit továbbra is követni.

TARTÁSJAVÍTÓ GYAKORLATOK JELENTŐSÉGE AZ ALSÓ TAGOZATBAN

Herdics Krisztina

III. évf., tanítói szak

Eötvös József Tanítóképző Főiskola, Baja

Témavezető: Kovács T. László

Témaválasztásom alapja szubjektív: magam is enyhébb gerincferdülésben szenvedek és találok már számos olyan egyénnek, akik szintén ezzel a problémával küzdenek. Mindannyiunkban az a közös, hogy a probléma felismerése a véletlennek köszönhető; megelőzést célzó ortopédiai vizsgálaton soha sem vettünk részt. Szakirodalmakból tanulmányozva a gerincdeformitásokat, megerősödött bennem a feltetelezés, hogy a serdülőkorban megjelenő deformitások alapja a rossz, hanyag testtartás, ami egyrészt bizonyos izmok túlzott megnyúlását eredményezi, másrészt viszont a petyhüdt hátizomzat eredménye.

Mivel mindez hosszú folyamat során alakul ki, a megelőzésnek, valamint a korai felismerésnek igen nagy a jelentősége.

Dolgozatomban a tanítók ez irányú tevékenységének lehetőségeit igyekeztem feltárni.

Két, egyszerű vizsgálati módot írtam le, melyek felhívják a figyelmet az esetleges gerincdeformításra, főként a scoliosicra. Táblázatba foglaltam a helyes testtartásért felelős izmokat, melyeknél ismertettem a funkciójukat, valamint jeleztem, hogy az esetleges gerincdeformítás esetében mi a teendő (erősítés vagy nyújtás-lazítás). Mindezt kiegészítettem anatómiai rajzokkal is.

Összeállítottam egy gyakorlatanyagot, melyet a következőképpen tagoltam hátizomzatot erősítő, nyújtó- és lazító, mélyhátizomzat erősítő, mellizom nyújtó és lordosis, kifózis, scoliosis ellen ható gyakorlatok.

Feltételezésem igazolása érdekében egy egyszerű felmérést végzek.

NAGYCSOPORTOS ÓVODÁSOK MOTORIKUS KÉPESSÉGEINEK ÖSSZEHASONLÍTÓ VIZSGÁLATA ESZTERGOMBAN

Balázs Mónika

óvónő

Vitéz János Tanítóképző Főiskola, Esztergom

Témavezető: Hortobágyi Antalné

Az óvodáskor a szervek, szervrendszerek fejlődésének olyan hatékony és érzékeny időszaka, melyben a későbbiekben soha vissza nem térő képességek fejlesztését kell megkezdenünk.

Főiskolai gyakorlataim során viszont azt tapasztaltam, hogy Esztergom több óvodájában a testnevelési foglalkozások háttérbe szorulnak a többi fejlesztési területtel szemben. Ezért feltételeztem, hogy óvodásaink teljesítménye elmarad az országos átlagtól.

Ennek bizonyítására öt gyakorlatból álló vizsgálatot végeztem az esztergomi nagycsoportosok motorikus képességeinek felmérésére, Esztergom hét óvodájában, és a nagyobb összehasonlítási lehetőség érdekében egy falusi óvodában, Dömösön.

A vizsgálat során olyan gyakorlatsorokat választottam, melyek átfogó képet adnak a gyermekek kondicionális és koordinációs képességeiről.

Feltételezésemet a kapott eredmények igazolták, mivel a második próba -- páros lábemelés -- kivételével az esztergomi nagycsoportosok jóval az orientált érték alatt teljesítettek. Ennek oka egyrészt a testnevelés foglalkozások háttérbe szorulása, másrészt az, hogy Esztergom Nagycsoportosainak elsődleges, ill. szűkebb és tágabb környezete nem tudja biztosítani az óvodás korú gyermek mozgásigényének kialakítását és kielégítését.

A "ROCK AND ROLL", MINT A REKREÁCIÓ ÉS ALTERNATÍV TESTNEVELÉS
EGYIK ESZKÖZE

Kelemen Csilla

IV. évf., testnevelés--oroszlak

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger

Témavezetők: Miklovitz Lászlóné és dr. Hauser Zoltán

Az akrobatikus rock' n roll mozgásanyaga, gyors ritmusa, a párok zenével és egymással összehangolt mozgása, a mozgások koreográfiája, az akrobatikus elemek beépítése a táncba lehetővé teszi a testi-szellemi funkciók optimális fejlesztését.

Az oktatófilm módszertani ajánlás, amelynek segítségével az életkori sajátosságokat figyelembe véve elsajátítható ez a fiatalok körében közkedvelt tánc. Előkészítő-, speciális alapgyakorlatok, -alpakrobatikus elemek módszeres felépítését, versenyprogramok bemutatását láthatjuk a filmen.

Az akrobatikus rock' n roll igen alkalmas a fiatalok szabadidő kultúrájának fejlesztésére, valamint lehetőséget ad az alternatív testnevelési és diákspport programok skálájának növelésére. Ebben a témában -- tudomásunk szerint -- nincs hazai írott vagy film szakanyag. Ezt a hiányt is szeretném némileg pótolni és kiindulási alapot adni azoknak az érdeklődőknek, akik támogatni kívánják e -- tánc pozitív hatáskiváltásának elterjedését.

TÖRTÉNELMI ISMERETEK ALSÓ TAGOZATBAN

Szabó Katalin

tanító

Tanítóképző Főiskola, Jászberény

Témavezető: Palla Lászlóné

Az a tapasztalatom, hogy minél nagyobbak a gyermekek, általában annál kevésbé érdekli őket a történelem. Kíváncsi voltam, vajon hol alszik el, *1. egyáltalán megszületik-e a gyermekekben a történelem ismerete iránti igény?* Tudom, az iskola csak egyike azoknak a lehetőségeknek, amelyek ezt az igényt formálhatják, mégis nagyon fontos. Tanító lévén érdekel, *2. felkeltheti-e a kisgyermekben (6-10 éves) a mai tankönyvek anyaga az érdeklődést?* Megszeretheti-e a történelmet? Az érzelmeket ebben az életkorban nem lehet kizárni. Harmadik kérdésem pedig az, hogy *mit lehet, mit kell átadni a kisgyermeknek a történelemtudomány területéről?*

Riportokat készítettem tanítónőkkal, gyermekekkel, szülőkkel, rajzokat készítettem gyermekekkel, szakirodalmat dolgoztam fel. Azt tapasztaltam, hogy a mai tankönyvek nem segítik elő a történelem megszerettetését. Az olvasmányok nem a kisgyermek életkori sajátosságai szerintiiek. Szárazak, elvontak, hosszúak. A képek, a versek érthetetlenek. Nem segítik tehát a személyiségfejlődését sem, az olvasóvá nevelést sem. Megállapítottam, hogy történelemtudományt sem taníthatunk, a tények, az összefüggések még nem ragadják meg a kisgyermeket.

Élményekre, mesészerű olvasmányokra, játékokra van szükségük, amelyeken keresztül kialakulhat pozitív hozzáállásuk a történelemhez.

A szülőföld, nagyjaink csodálatos tulajdonságai de a nagyvilág is lehetőséget nyújtanak ahhoz, hogy a gyermekek lelkét eziránt érzékennyé tegyék.

"TEGYÜK ÉLŐBBÉ A TÖRTÉNELEM TANÍTÁSÁT"

Oktatócsomag -- Vasi műemlékek -- az általános iskolai történelem tanításához

Benke Éva, Horváth Krisztina, Marics Mária és Tóth Irma

III. évf.

Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola, Szombathely

Témavezető: Rácz Jánosné

Dolgozatunkkal helytörténeti anyag feldolgozására vállalkoztunk: kastélyok, templomok Vas megyében a XIII--XVIII. században. Ugyanis a történelemtanításban a helytörténetnek fontos szerepe van, mert e tárgy sajátossága, hogy a múlttól a tanulóknak nincs közvetlen tapasztalatuk. Éppen ezért a tanár feladata, hogy a tanulók a bemutatott műemlékeken keresztül a felidézett múlt részeseivé váljanak, mivel a nemzet történelméhez a helyi hagyományokon keresztül kapcsolódik. Úgy gondoltuk, hogy ezt a problémát legcélszerűbben oktatócsomag formájában tudjuk megoldani. Annál is inkább, mert ilyen jellegű munka még nem született a megyéről. Dolgozatunkkal az általános iskolai történelem tanárok munkáját szeretnénk változatosabbá tenni. A tanulók számára pedig közelebb hozni saját megyéjük műemlékeinek megismertetésével a magyar történelmet, a nemzeti múlt örökségét.

SEGÉDANYAG AZ ÓKORI KELET TÉMAKÖRÉNEK TANÍTÁSÁHOZ

Balogh Ildikó

II. évf., történelem--rajz szak

Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola, Szombathely

Témavezető: Rácz Jánosné

A művészet mindig is tükrölte a különböző népek életének. Dolgozatomban az V. osztályos történelemanyag Ókori Kelet témakörét dolgozom fel, előtérbe helyezve a vizualitást, a művészet szerepének fontosságát. Munkám elkészítésének legfőbb célja, hogy a ránk hagyott örökségek meséljék el a 10--12 éves gyerekeknek azt, amit a tankönyvből csak szöveg formájában tanulhatnának meg. Mivel az általános iskolai dia-anyag eléggé szegényes ennek, ill. az általam készített tematikus reprodukciós rajzokkal segíteném e cél megvalósulását.

Ez az oktatócsomag elősegíti a történelemanyag mélyebb megértését a múlttól alkotott szemléletesebb, konkrétabb képzetek kialakítását, e mellett esztétikai élményt nyújt és érzelmeket kelt.

A 4. OSZTÁLYOS TANULÓK TÖRTÉNELMI ISMERETEI

Németh Mónika

III. évf., tanító szak

Eötvös József Tanítóképző Főiskola, Baja

Témavezető: dr. Sztana Jánosné

A téma régóta foglalkoztat, a történelem mindig a kedvenc tárgyaim köz tartozott.

Tanítóként szeretnék minél eredményesebben dolgozni, természetesen a gyerekeim történelmi ismereteit is a lehető legmagasabb szintre emelni, a tárgyat megszerettetni.

Ezért kezdtem el az irodalom tantárgy történelmi olvasmányainak ilyen szempontú vizsgálatát.

A mérőlapokat önállóan készítettem, kérdéseimet a tantervi követelmények szintjéhez igazítottam.

A felmérések elvégzéséhez a tanítóktól segítséget kaptam, az eredményeket azonban önállóan értékeltem, javaslatokat fogalmaztam meg.

A BUZSÁKI RÁTÉTES HÍMZÉS

Nagy Attila Istvánné

1992-ben végzett

Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola, Kaposvár

Témavezető: Ország László

Napjainkban egy olyan folyamat játszódik le, melyben az egyén fokozatosan eltávolodik a természettől. Az emberek többsége városokban lakik, így behatárolt élettérbe kényszerül. A város felbomlasztja a hagyományos közösségeket és megszünteti az emberi kapcsolatok sokágú, személyes jellegét. Az ember elveszik a saját maga által teremtett világban. E folyamat megállítása nem könnyű feladat, de a megoldás bennünk van. Csak magunkba kéne fordulnunk, s hallgatnunk a lélek, s a régmúlt üzenetére.

A régmúlt embere szint még együtt lélegzett környezetével, a mindenség középpontjában érezhette magát, s a legfontosabb törvényszerűségeket a természetből merítette. A hagyomány, a folyamatos használat hosszú ideig megőrizte, konzerválta az ősi szimbólumokat, jeleket. Nekünk meg kellene értenünk ezek üzenetét, s így minden kételyünkre, kérdésünkre választ kaphatunk.

Ebben a dolgozatban a buzsáki rátétes hímzés formavilágában rejlő üzenetet próbálom lefordítani a ma emberének. E témában eddig megjelent szakirodalmak, valamint az én dolgozatom nagyon kevés emberhez jutottak, s jutnak el. Ezért fontosnak tartanám, hogy a pedagógusok ismerjék meg e szemléletet, tanítsák erre már kicsi kortól a gyerekeket.

JELE A NÉPMŰVÉSZETBEN ÉS AZ ÓVODÁS KORÚ GYERMEK VIZUÁLIS
MEGFOGALMAZÁSAIBAN

Pálincás Györgyi és Szőke Török Tímea

III. évf., óvodapedagógus szak

Brunszvik Teréz Óvóképző Főiskola, Szarvas

Témavezető: Anderkóné Kiss Margit

Dolgozatunk megírását a címben megjelöl gondolat jelentősége, s számunkra rendkívül érdekes problémátartalma motiválta.

Mindenekelőtt szükségesnek tartottuk a jel--jelentés--kultúra összefüggését értelmezni.

A népművészet fogalmának tartalmi kibontását -- a szakirodalomban fellelhető bizonytalanság ellenére -- a dolgozat egyik gondolati alappillérenek tartjuk.

Vizsgálódásunk másik és gyakorlatiasabb iránya gyermekrajzok elemzése. Elemzési szempontjaink követése során nem elsősorban a gyermekrajzokban megjelenő aktuális pszichológiai vizsgálatokra törekszünk, hanem a jelek jelentéstartalmának a gyermekrajzok többségében megjelenő azonosítására.

Összegzésként megfogalmazzuk: hasonló motívumok mind a népművészetben, mind a gyermekrajzokban fellelhetők. Jelentéstartalmuk azonossága nem egyértelműen eldönthető. Kifejezés szempontjából a jel a népművészetben kulturálisan többé-kevésbé kötött, mint esztétikai minőség, a gyermekrajzokban ugyanaz a jel folyamatosan változó kifejezési lehetőség. Nyilvánvalóvá vált számunkra az azonos eredet, de felismertük a kettő közötti lényeges különbséget is.

Pedagógiai feladatként fogalmazzuk meg a népművészet értékes motívumrendszerének megismertetését, mint a gyermeki önkifejezés hatékony eszközét.

KÉZÜGYESSÉGFEJLESZTÉS LEHETŐSÉGEI, TEKINTETTEL A KÜLÖNBÖZŐ
TECHNIKÁKRA

Kiss Gabriella

óvónő

Vitéz János Tanítóképző Főiskola, Esztergom

Témavezető: Prunkl János

A kisiskolások életkori sajátosságából adódik, hogy szeretnek rajzolni, festeni, alkotni. A pedagógusok feladata, hogy ezt a játékos tevékenységet tudatos, a külvilág jelenségeit megfigyelő és kellő szinten ábrázoló folyamattá fejlesszék.

A fejlesztést azonban nem kezdhethetjük el anélkül, hogy a fiziológiai feltételekkel meg ne ismerkednénk. Ezért munkámban elsőként a látással, a kéz anatómiájának ismertetésével és az adottsággal, készséggel és képességgel foglalkoztam. Ezek ismerete fontos, azért, hogy meg tudják állapítani, milyen szinten áll a gyermek a tanulási, fejlődési folyamatban.

A második részben a gyermeki ábrázolás fejlődését követtem nyomon az első kézmozdulatoktól az alsó tagozatos gyermek ábrázolásának fejlődési szakaszainak bemutatásáig.

A tanterv módot nyújt változatos technikák alkalmazására, így lehetővé válik, hogy az absztrahálást tapasztalat előzze meg. Árnyaltabbá válik a munkákban közvetített jelentéstartalom, változik a képi megjelenítés a sokféle technika alkalmazása során. Ezért szántam külön fejezetet a technikákra, emeltem ki külön a papírmunkákat, az origamit, festést, rajzot, nyomtatokat, barkácsolást, szövést, tuskarcot, agyagozást, textil- és filcmunkákat, batikolást, bábozást és a virágrendezést.

Szubjektív célunk a gyermekek megismerő, megérző képességeinek, alkotó erőinek, fogékonyságának kibontakoztatása, objektív célunk pedig az, hogy vizuális tudatukat munkáikban kivetítsék.

EMOCIONÁLIS FEJLETTSÉG BEMUTAKOZÁSA A TELJES, A
CSONKACSALÁDOKBAN, VALAMINT A CSECSEMŐOTTHONOKBAN ÉLŐ
6--7 ÉVES GYERMEK RAJZAIBAN

Hasenfrazt Tímea

III. évf., óvodapedagógus szak

Vitéz János Tanítóképző Főiskola, Esztergom

Témavezető: Kaposi Endre

Tanulóéveim során alkalmam nyílt betekintést nyerni különböző környezetben élő óvodás korú gyermekek életébe.

Többször jártam gyermekvárosokban (Főton, Komáromban) és érzékelhettem azt a mássági állapotot, mely alapvetően különbözik az otthon, családban élő gyermekek érzelmi világától, s melynek meghatározó tényezője a család hiánya.

Sokszor találkoztam gyakorlati munkám során a családok széthullásának problémájával is.

Felmerült bennem az a kérdés, vajon mennyire különböznek az állami gondozásban, a csonka- és a teljes családban felnőtt óvodás korú gyermekek érzelmei, s ezek hogyan mutatkoznak meg az általuk készített családrajzokon. Dolgozatomban is erre kerestem a választ.

A rajzok hűen tükrözik a gyermek érzelmi életét. Valós képet adnak érzelmi világukról, kiegyensúlyozottságukról vagy magányukról.

Nagy öröm nézni azokat a gyermekrajzokat, melyekről sugárzik a vidámság, a szeretet, a derű. Jó lenne, ha minden gyermek ilyen családban nőhetne fel, mert -- mint a növényre a napfény -- a szeretet és a derű hat a legkedvezőbben a gyermekek fejlődésére.

AZ EZERARCÚ BIBLIA A MŰVÉSZETEKBEN
(Foglalkozástervezetek a 4--5. osztályosoknak)

Málikné Ecsedis Éva

tanító

Kölcsei Ferenc Tanítóképző Főiskola, Debrecen

Témavezető: Székelyné dr. Sipos Klára

Tudományos diákköri munkám az egyetemes és a magyar művelődéstörténet szerves részét alkotó Bibliát kívánja közelebb hozni a 10 év körüli gyerekekhez. Azokhoz, akik eddig keveset hallottak a keresztény vallás Szentírásáról, annak szóképeiről, jelképeiről, a hozzájuk fűződő asszociációkról, fogalomkészletünk és mindennapi beszédünk elválaszthatatlan alkotóelemeiről, a művészetek ihletőjéről és formálójáról. A dolgozat különféle információhordozókra (könyv, térkép, folyóirat, hanglemez, dia, video) épülő foglalkozástervezeteket tartalmaz pedagógusoknak és könyvtárosoknak. A tervezetek a 4--5. osztályosok értelmi--érzelmi szintjéhez igazodnak. A témákat azok a Bibliából vett Ó- és Újszövetségi történetek szolgáltatják, amelyek kivételesen gazdagok irodalmi, zenei, képzőművészeti vonatkozásokban, és műalkotások egész sora jeleníti meg őket. (Pl. a Karácsony és a Húsvét ünnepek; Mózes, Dávid, József és testvérei története...). A forgatókönyvek kitérnek a szervezési feladatokra, az ajánlott módszerekre és helyszínre; megadják a témák válogatott irodalmát, az információhordozók lelőhelyét, azonosító adatait. Mellékletként szöveggönyvrészleteket, rejtvényeket, feladatlapokat tartalmaznak. Céлом a tananyag színesítése, kiegészítése; olyan módszerek bemutatása, amelyekkel a médiák szervesen beépíthetők a tanórán kívüli élményszerű ismeretszerzésre. A foglalkozásokról videófelvétel készült.

